

Tres estampes internacionals

Nordamèrica, terra de promissió, país que es basta a ell mateix, creador d'una cultura dinàmica molt de moda després de la guerra europea, etc., en fi: no hi havia intel·lectual ni badoc, no fa pas tants d'anys, que no tingués el seu concepte entusiàstic de Nord-amèrica. Des de la filla de la portera fins

Paul Morand s'ocupaven de la civilització nordamericana. El cinema, amb els seus actors d'una beutat i d'una elegància perfectament vulgars, emplenà tots els recons del món de figurins nordamericans. Començava, potser, una nova era?

Tot això ha fet fallida. Huxley, en plena prosperitat, ho havia previst quan afirmà que una civilització que elimini, amb un criteri ingenuament pragmàtic, la sèrie cabdal dels valors humans, per aparentment inútils, és morta. Hi ha mil raons que semblen evidents per demostrar que un fabricant de conserves és superior a un poeta; que el que té un gran i lluent automòbil val més que el que va a peu. Però, tard o aviat es descobreix que els que fan la prosperitat de les nacions i, fet i fet, aguanten la seva economia en tots els ordres són, precisament, els poetes i els metafísics. El fet espiritual és anterior i superior al material. I això per motius biològics difícils d'analitzar però que s'intueixen fàcilment i que estan a la base de qualsevol cultura general. L'element espiritual és l'únic vivificador; el seu paper eficaç i misteriós dins la vida pública és paral·lel al de les vitamines dins un cos viu. No s'explica, però se sap.

L'enderrocament i la corrupció són els fruits habituals de les cultures pobres en esperit. La vaga de San Francisco de Califòrnia, amb les seves convulsions, coincideix amb una reacció popular contra el refiniment obscè que envaïx el cinema. Els esperits dels ciutadans de Nordamèrica cerquen, d'esma, una depuració i una elevació que presenten que serà un remei molt millor que tots els que es pugui empescar el «trust del cervell» i la nova economia dirigida.

La situació actual camina vers un desenllaç. Serà laboriós. No dubtem que el poble nordamericà sabrà fer-se amo de les circumstàncies, al capdavant. Però la condició primera és que renunciï a tot allò conegut vulgarment per «civilització» nordamericana i «moral» moderna. Són coses velles folrades de nou. Són el fenomen típic de totes les nacions quan passen períodes de depressió real i de prosperitat falsa.

La civilització nordamericana és la postguerra; la «cultura» alemanya o germànica l'avantguerra. Tant l'una com l'altra representen la submissió dels valors morals als materials, sinó que Nordamèrica, gent nova, la practica alegrement, sense disfressa, i Alemanya, terra de doctors, s'entretingué a abillar-la de metafísica i de misticisme. La grossera tongada del kaiserisme, que precedí la guerra gran, és una de les èpoques més materials de la història, sota unes cavalcades

Els Dijous — Blancs

Els cabristants saluden les primeres espurnes del matí amb un grinyol rítmic i les barques del bou guanyen la platja damunt les travesses enseuades. Tres camions esperen l'argentada presa per traslladar-la a ciutat; la resta és subhastada entre les peixateres vilanes i venuda al tenor estiuenc que es complau amb l'amistat dels pescadors i l'afeció a les carpes.

El pintor s'afanya a plantar el cavallet de cara a sol i xent per tal de rependre la tasca, mentre els xavals el rodegen, disposats a l'èxtasi:

—Guaita, ara atacarà les roques.
—Tira, home, si encara no ha rematat l'horitzó!

L'aviat les nanses i les xufanques poblen la sorra i les xarxes endolen el seu llit resplendent d'escates. Les vellardes s'apresten a sargir els punts escapats i els nauvers venen les posts i repassen els salabrets.

L'encarregat dels velàriums treu enfora les lones guardades a la barraca gran i les lliga als pals que formen, al llarg de la cala, com una mena de bosc nu. Els cadivals de vimet són disposats en rotllanes sota les teles raiades i les ombrelles.

—Bon dia i bon sol!—diu el primer banysta. Alliberat ja del lleu pardessà, comença els seus exercicis físics: gira el cap endavant i endarrere; flexiona; es posa les mans a les axilles i a l'espatlla; les aixeca enlaire estivant, tot el que pot, els braços; tomba el palmell; descriu semicercles laterals; ajunta els peus i reverencia les onades.

—Vaja, ja tenim l'atleta aci—exclamen unes veus blanques, rera un seguit de rialles. Les testes còfades d'amples capells de segador porten encara més or a la platja. Les pàgines de Vogue brillen al sol, i les bosses de llana aboquen les labors damunt les faldes de crespó estampat.

—Oh, Sara, quines ulleres que fas; com es veu que els «fojos» no l'han deixat dormir gaire...
—Vols dir?

—Potser et creus que el teu quam-quam idíllic passa desapercbut! La colònia no en vol més...

El dèlit d'exhibir el mallot és massa poderós per a romandre vestides, i una a una van desfilar per la caseta. La purpurina amoroseix novament les còrpores colrades que, indolents, s'hi estenen, mentre es tramen de mà en mà el flassó d'oli de coco i les suaus carnositats adquireixen llusors torbadores.

—Sara, no sé, però així ets molt més esvelta. Diria que la modista et desfigura...
Ets una prima plena estupenda!

—Aduladora...
La immersió de les noies broda a l'atzur fissions d'escuma i el fris que han erigit davant el firmament s'enfonsa dins la immensitat de les aigües. El llagot del vigia segueix a distància les nedadores invèrripides fins que, rendides, s'agaren a l'orla. De tornada, s'estiren boca per avall, tot lliurant a la fulgència del sol els torsos magnífics. Uns infants, a llur volt, caven pou i basisteixen castells; d'altres llenquen palades damunt els cossos femenins fins a semblar figures d'argila.

El jazz de la piscina expedeix la primera invitació. El trampoli rebot enlaire el campí hindú, atracció de la temporada, seguit d'òmuls coratjosos que s'esforcen a fendir el pilag proner amb la màxima destresa. Alguns cauen d'abdomen i en surten planyent-se; els més entren de braços i prodamen que no hi ha goig millor que la sensació de caure en el buit. A la veranda s'imicia la dansa amb un vals lent que apar de començament de segle, però que aviat el sax i el banjo cuiten a situar. El barman es desfilia combinant mixtures, tot marcant amb la coctelera el compàs del ballable i excedint-lo, frenètic...

—Vindràs al sopar a l'americana? Tindrem estrella de cinema i tot...

—Espèndid; sempre hi apendrem! Okey!
S.

cavalleresques d'un gust carrincló i presidida per un emperador que aprofitava els vestits de Lohengrin. I en general, tot l'Imperi des de 1870 no tingué altres característiques. El mateix Nietzsche, adorador de la força, però en un sentit superior, es planyia llavors d'aquest fenomen.

Com la «civilització» americana la «cultura» alemanya dugué el país i amb ell tots els que tingueren la desgràcia d'escaure's a la vora a la catàstrofe dels anys 1914-18. No podia donar altre fruit aquella visió del món.

I, després de la guerra la mentalitat continua. Hem vist els deliris del nazisme, i, sota una falsa mística, un materialisme intens que es delatava per un arribisme sense mesura i una cràpula sense grandesa. És el kaiserisme en pobre i en plebeu. La cadena d'assassinats de fa pocs dies, serà la liquidació, o, si més no, el principi de la fi?

Alemanya ressuscita de totes les seves nafres morals que l'havien quasi morta? No ho sabem. Però té una ocasió per demostrar-ho. Ara que s'està procedint a una mena de Locarno de l'Orient, que arreu es celebren aliances i pactes per tal d'allunyar la fantasia de la guerra, quin partit pendrà la nació alemanya?

La petita Andorra tampoc no s'està de res. Coneixeu Boris? És el pretendent al Principat. Es no menys que Lloctinent del senyor Duc de Guisa, al seu torn Pretendent de la corona de França. El Duc per

via jurídica i Boris i en so de guerra, volen fer valer el dret a Andorra.

Què diable s'agita darrera de totes aquestes comèdies? Per ara circulen rumors que no ens hem de precipitar a recollir. Però és ben curiós que cada estiu es faci una mica de soroll al voltant d'Andorra. Propaganda? de qui i de què?... o és que hom cerca pretextos?

— Si es troba la fórmula de concòrdia, ens hem de venjar!

A la pàg. 2: El centre monumental de Sant Pau del Camp, per Pere Casals.

A la pàg. 3: Vint anys després. Juliol de 1914-juliol de 1934, per Tiggis.

MIRADOR INDISCRET

Un incident de dues hores

Continuen les assemblees accidentades del Centre de Dependents. En la reunió celebrada el dimecres de la setmana passada, els incidents foren prolixos. Adhuc se'n suscitaren entre el president del Centre, senyor Julià, i el delegat governatiu.

—Aquests socis, segons els Estatuts de l'entitat, poden votar—deia aquest darrer.
—L'autoritat no sap el que es diu—responia el primer.
—Però sap el que es fa—conclougué el delegat, tot invitant el senyor Julià a seguir-lo fins a la delegació de policia.

Aclarit aquest incident, la votació continuà, després de dues hores de trobar-se interrompuda.

Els traïdors nervis

Presidir aquestes reunions del C. A. D. C. I., vol una serenitat i un flematisme britànics del tot. El president que no tingui aquestes qualitats, corre el risc de fer una actuació catastròfica i oposada als punts de vista de la seva posició.

Es el que passà al president de la secció d'Educació i Instrucció, senyor Artigues. Quan els de l'oposició discorsejaven fort, en lloc d'imposar ordre amb la campaneta, se'ls mirava amb absort astorament. I, en constatar ell, cridant també per fer-se millor entendre dins l'ambient agitat, feia dringar la campaneta com si en aquells moments parlés l'adversari...

Un dependent

La votació per als càrrecs de junta a proveir, era sagacment vigilada pels uns i els altres. De cop i volta, un secretari de control s'oposa al fet que emeti el vot un soci.
—Vós sou burges i no podeu votar—diu.
—Jo, burges?—respon l'increpat—No és pas veritat!
—Sí, senyor. Vós teniu una carnisseria en tal carrer tal número.
—Ah, bé! Veieu com esteu equivocats? La carnisseria—afegí tot seriós—és de la meua muller i jo només en sóc el dependent...

Abriguets de la virtut

El feu del reverend Mas de Xaxars és una cosa molt seriosa. La severitat en la indumentària femenina ha d'ésser observada rigorosament, a despit de la calor canicular, a l'extrem que una de les seves secretàries, la Trini, pren la mida de les mànigues de les senyoretetes que concorren al centre del carrer de la Canuda.

Per això veureu que totes elles, en penetrar al casal, cuiten a posar-se un abriguet tres-quarts o mitja-hora, però en sortir els manca temps per arrabassar-se'l.
—Ai, filla, ja no puc més; no sé per què la virtut ha d'ésser tan molesta!—deia una noia pletòrica en traspasar el llindar, a les vuit del vespre.

No hi hauria res a fer?

En una festa familiar vàrem saludar la mare de Cristófor de Domènech que, dins la seva decadència, evoca una grandesa pretèrita legendaria. Més que una octogenària de carn i ossos, sembla una marioneta de drap, cordada amb agulles, i la pietat que us inspira deté tot ulterior examen.
—No sé per què el favor oficial no equipara les famílies dels literats a les dels polítics—insinuava un jove doctor.
—Això no serà fins que manem els homes de lletres—replicà sentenciosament un poeta.

Refinament

La misericòrdia té ben diverses maneres de manifestar-se:
—Jo, la veritat—deia una dama a la se-

nyora vídua de Domènech—, més val que Déu tingui en la seva santa glòria el vostre fill, que no pas que li permetés de fer d'esquerra entre nosaltres!...

El deix

La senyora vídua de Domènech conserva una lucidesa extraordinària a desgrat dels seus anys i de les xacres que una vida cruel li fa endurar. A cada pregunta dels contertulians, li plau contestar amb una cita d'algun autor cèlebre, tot acompanyant amb el ventall el compàs de les seves paraules.

Quan en ésser fosc ja senyora vídua Domènech es disposa a marxar, troba també la seva frase i, a través del reixat senyorial, exclama, bo i adreçant-se a la concurrència:

—Me n'aniré amb uns mots de Lope de Vega: «No hay placer que no tenga por limite el pesar; que con ser el día la cosa más hermosa y agradable, tiene por fin la noche.»

Les bones recomanacions

Dies passats, una dona es presenta al despatx d'un regidor, proveïda de tot de recomanacions. Abans de formular cap petició, la visitant va estendre sobre la taula totes les cartes que duia.

—Mirí—va dir—, fins en porto una del senyor Mori, perquè hi hagi de tot. Com ell, que em penso que és regidor perquè també hi hagi de tot...

Els subscriptors d'«El Dia

Gráfico» s'esbargeixen

El viatge a Formentor que *El Dia Gráfico* organitzà diumenge passat i que havia de revestir un caràcter *verbenero* i platxerís, per obra del mar que es veu que fa temps ha perdut el respecte als subsecretaris de la Marina Civil—i en aquesta ocasió potser encara una mica més—, es convertí en un trajecte pletòric en tragèdies i desencisos. Breu: gairebé tots els viatgers es marejaren i maleiren l'hora en què s'havien decidit a comprar el passatge.

Un expedicionari, per tal de donar-nos idea del mal viatge passat, ens explicava:

—Creieu-me, va ésser una cosa terrible. Fins es marejaven els lectors d'En Montero.

Molts dels expedicionaris, vist l'intranquil·litzador estat del mar, determinaren restar a Mallorca esperant que el temps canviés.

Hom afirmava amb aire optimista:
—Demà serà un altre dia...
—...mentre no sigui un altre dia gráfico...
—diuen que respongué amant un acliparat subscriptor.

Encara el *Ciudad de Cádiz* no hagué deixat el port de Barcelona, ja començà el persistent balanceig. Una estona més tard, els estòmacs de gairebé tots els tripulants vivien unes hores de patètic dramatisme.

Una esposa aprofità l'avinentesa de creuar-se amb un altre vaixell per a tractar de distreure el malhumorat marit:
—Mira, Joan, quin barco que passa!
I l'altre, amb una veu agònica i treient-se el mocador dels llavis:
—Mira, a mi no em digui's res fins que passi un tramvia.

La gent no s'ho explicava. Un passatger transitava tranquil·lament per coberta esguardant amb un somriure enfumeta els pobres marejats.

—Què és curiós! I vos no us maregeu?—no sabé estar-se de demanar-li un dels organitzadors de l'expedició.
—Naturalment. No veieu que no sóc subscriptor...

El Dia Gráfico ressenyava l'arribada a la maravillosa bahia de Formentor, escriví el següent paràgraf:

«La impresionante belleza de aquel lugar de maravilla acució los deseos de pisar tierra firme sentidos por los excursionistas, quienes se dispusieron a desembarcar tan pronto como último el barco las operaciones de anclaje.»

Aquests lectors dels diaris d'En Pich sempre tan platònics!...

Coses del Met

Pocs mesos abans del salt apostàtic, el Met es féu soci de l'Ateneu Barcelonès. Llavors, furibund comunista, adhuc defugia el contacte amb els companys escriptors burgesos. Es posava a la taula més isolada i allà treballava silenciosament a enderrocar la burgesia amb pamflets i articles...

Ara, sense por al contagi, ja sap escollir llocs més vistosos freqüentats per les plomes més ex-puñefactes de la burgesia.

Per això se'l pot veure sovint a la primera taula d'entrant a la biblioteca, voltat dels habituals concurrents a aquest lloc.

Era el dijous de la setmana passada, a les vuit del vespre exactament, que s'hi trobava llegint entremig de Josep Pla i Octavi Salto, i davant mateix d'Alfons Maseres i de Rovira i Virgili.

L'ex-contrast era definitiu!

Un invent de Manolo Hugué

Fa dos diumenges Manolo Hugué entrà a afaitar-se a una barberia terrassenca. L'amo—esperit comunicatiu a tot ésser-ho—aviat

LA DIGNIFICACIÓ DE LA CIUTAT

El nucli monumental de Sant Pau del Camp

es féu amic de l'escultor Manolo, i aquest, per a correspondre, volgué fer-lo sabedor d'un dels seus ignorats invents.

—Vaig inventar un extracte de carn a la brasa que era una delícia. Al matí, en aixecar-me del llit, m'en tirava quatre gotetes al cap!... apa, ja havia esmorzat!

Habilitats

Joaquim Mir encenia—ara fa pocs dies—una punta de cigarreta que els pèls del bigotí i de la barba gairebé feien invisible.

I com que algú li remarcà el risc d'incendi que l'acostament del llumí a la frondosa barba podia produir, el gran paisatgista cuità a tranquil·litzar-lo:

—No tingueu por; si se m'encén la barba veureu amb quina facilitat l'apago. És una habilitat pròpia dels que portem barba: tenim esperit de bomber.

Tot—o quasi tot— queda a casa

En una sessió de cinema amateur que no és pas de les darrerament organitzades que s'han comentat en la nostra secció de cinema, fou projectada una pel·lícula en la qual els protagonistes, una parella, es lluiraven a demostracions amoroses d'una vivesa com no es solen veure en els films professionals.

Naturalment, abundaren els comentaris: —Deu costar trobar una parella per a fer aquest paper...

—Oh!...—explicà una persona assabentada—, ell és l'autor de la pel·lícula, totalment, argumentista, director, operador, i ella és la seva dona.

—Però, en aquesta escena, algú havia de rodar la màquina.

—Ah, sí. Se'n va encarregar la cambrea...

Un turista a la U. R. S. S.

Fa poc passà per Barcelona (on ha deixat nombroses amistats) el director de la London Films Co., Mr. Stephen Pallos. De casa nostra, se n'anà a Rússia. Ara, en una carta escrita a un dels seus amics, conta algunes de les seves aventures, entre elles la seva conversació amb un nen petit.

Mr. Pallos oferí una kopeka a un petit tonari, al mig d'un carrer de Moscou.

—Qui sóc jo?—li demanà, designant-se a si mateix—. No ho saps?

No cal saber rus per a entendre la contestació del petit rus.

—Onkel burjuy!—li contestà («Oncle burgès!»)

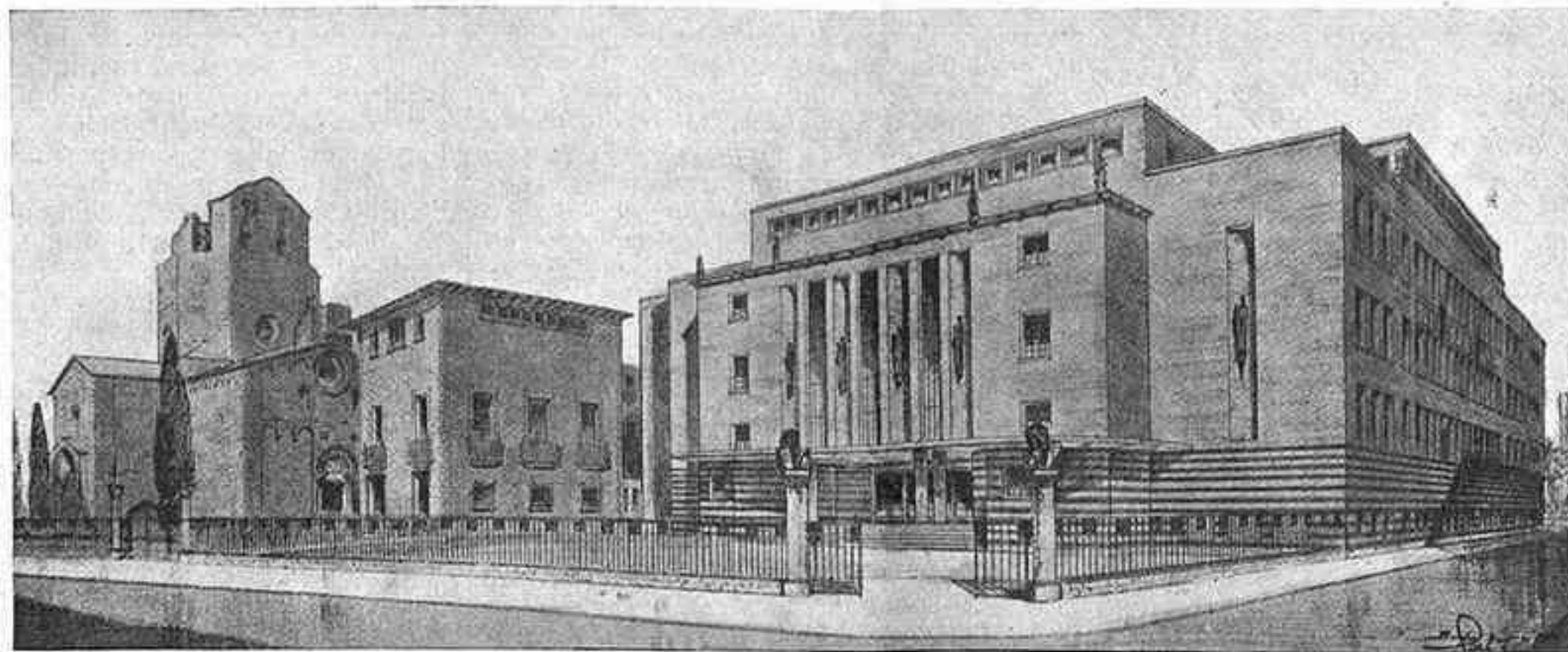
L'AMBIENT

Vorejant un dels barris populars i canals del districte cinquè, ha viscut a través dels temps, de les cremes generals i de tota mena de calamitats, una petita, quasi única joia arquitectònica: l'església de Sant Pau del Camp. Colgada de construccions poc adients, algunes francament innòbils, rodejada arreu per la misèria i el vici més baix, a penes si gosava guaitar, temorega, per un portell del carrer de Sant Pau.

La totalitat del conjunt, fent-lo, però, perfectament visible de tots els costats. Total, més de 250.000 pams quadrats de terrenys dedicats a jardins i a edificis monumentals.

La solució que descrivim podríem dir que és temporal. Prop de l'església de Sant Pau ha de passar la via de reforma interior que puja de les Drassanes i el dia que això sigui un fet els jardins de Sant Pau seran notablement ampliat, el mateix que esdevindrà tot un altre l'enquadrament edificat del costat nord-oest.

i agrupaments adequats de les obertures, que juguen amb els massissos d'obra, diversificats per nínxols que ocupen figures i altres motius de decoració. La façana principal consta d'un sol cos d'edifici que en la seva part central avança uns tres metres sobre la resta o el fons. També com en l'altra façana i més encara, els massissos d'obra combinant amb els buits de finestres i finestres, junt amb quatre nínxols centrals i dos de laterals, una escalinata de granit gris terminada amb semivestíbul que decoren

A l'esquerra, l'església de Sant Pau del Camp; a la dreta, el Grup Escolar Collaso i Gil

L'església, restes del monestir medieval, radica en l'angle nord-oest de la gran illa que formen els carrers Sant Pau, Abat-Zafont, Tàpies i Hort de Sant Pau. Fa molt pocs anys tenia de veïns, a tocar murs, bars, xurreries, tota mena de barraques-establiments inversesemblants; per un altre costat, ocupant la major extensió dels terrenys, la caserna de Sant Pau, principalment dedicada a escola d'equitació i desbravament final de cavalleries.

Un bon dia els soldats deixaren la caserna, començaren a caure parets i bars i barraques, fou tancada una bona part del terreny, i brigades d'obres feren no se sabia quina mena de preparatius. Uns dies més i l'alcalde de la ciutat i altres autoritats inauguraven les obres del Grup Escolar Collaso i Gil: era exactament el dia 6 de març de 1932. El 15 de juliol de 1934 les obres són quasi acabades. Alhora que els edificis del Grup anaven prenent forma, Sant Pau del Camp recobrava la seva integritat.

Manca molt a fer, però. L'esplèndid futur centre monumental té encara veïns indesitjables: barraques que diu que són salons de ball, amb noms com *El Tropezón*, *La Relis-cada*, i d'altres de semblant pintoresc, en les quals un crescut nombre de pobres dones, homes inclassificables i simples taülls, ballen, juguen, beuen, renegen i criden i riuen... es divertixen. Abunden els establiments d'alta categoria, focus immorals i antihigienics, dignes companys de saraus i tavernes. Complexeu el quadro amb els quasi incomptables bars i tavernes dels carrers de Sant Pau i de l'Abat Zafont.

EL TERRENY

A l'entorn de l'església de Sant Pau havia estat edificada, fa anys, una caserna. La caserna ha desaparegut; al costat de la caserna, unes cases amb façana al carrer de les Tàpies, sobre terrenys graciosament cedits per ningú, és dir, per un antic coronel de la caserna a canvi d'uns pagars o documents per l'estil, sense intervenció, pròpiament, del ram de Guerra. No cal dir que els terrenys han revertit a la ciutat. Les cases tenen de 8 a 9 metres d'alçada, uns 6 metres de fons i 5 pisos d'alçada: resulten veritables cataus. Molts dels pisos són estatge de bocins d'humanitat sofrent, venuda per totes les tares físiques i morals, i abonada per al crim i totes les depravacions; els immobles desapareixeran; al costat de la resta de les construccions monacals hi havia obres de fàbrica que també han estat tretes; darrera i adossada a l'absis esquerre de l'església, hi ha encara la rectoria; també serà tret; al costat del Grup Collaso i Gil, la barraca anomenada *El Tropezón*; també desapareixerà i al seu lloc, o bé es construiran annexos al Grup, o bé cases de lloguer.

Tretes totes aquestes noses, Sant Pau restarà absolutament aïllat i el Grup Collaso i Gil ho estarà quasi també. Davant de la façana principal del Grup i del nou edifici badia de l'església en l'angle dels carrers de Sant Pau i Abat Zafont, uns jardins faran d'element unificador del conjunt; altres jardins es desenrotllaran a la part posterior de l'església, tenint una certa continuïtat en els massissos de verdor i arbrat del Grup. Un ample d'obra amb barana de ferro tancà-

SANT PAU DEL CAMP

Segons les cròniques, Sant Pau Apòstol o Sant Pau del Camp, estava situat *in maritima, in litoris maris*. O sigui prop de la mar, que aleshores entrava molt terra endins als dos costats del Mont-Judaic, entre els camps, fora muralles i al costat del camí de Port. Existia ja, segons documents, el 8 de març de l'any XXIV de Lotari (977). En aqueixa data es feren unes permutes de terrenys entre l'Abat Otto i la comunitat amb el vescomte Guitart. Més tard es parla dels personatges Bernardus i Raimunda com a donadors de l'obra. L'any 986 l'arab Al-Mansur destruï el monestir amb altres construccions del pla de Barcelona i l'any 1117 el comte Guitart i la seva muller Rolanda el reedificaren en part, però en 1127 el seu estat era lamentable, fou donat a l'abat de Sant Cugat del Vallès i aquest, després, el cedí als prohoms de Barcelona.

La planta de l'església és de creu grega; les naus cobertes amb volta de canó i la principal acaba en tres absis: el central i dos de menors. Els materials o obra més antiga són d'aparell petit; posteriorment, d'acord amb les restauracions del segle XIII i successives, de carreu més gros. La cúpula és octogonal. L'església és de proporcions quasi insignificants. Si de l'església passem al claustre, veurem que les proporcions encara disminueixen. El claustre de Sant Pau és una miniatura, sembla un claustre jojuina. De planta quasi quadrada, cada galeria té al seu centre un massís, flanquejat amb parels de columnes que no sostenen arcs circulars com és característic de l'estil romànic, sinó formes lobulades que acusen influències de l'art moresc sobre aquest nostre monument català. El capítell corintí és el preferit per l'escultor o escultors del claustre de Sant Pau. Cap capítell no és igual; tots representen les múltiples variants d'aquest tipus clàssic: uns, finament treballats amb adornaments de fulles d'acant; altres, simplement desbastats els motius de decoració; nombrosos, els representatius de la fauna, amb tota la sèrie monstruosa dels bestiaris romànics. Mentre voleu esbrinar els sentiments d'aquells artífexs, l'escultura dels quals resulta sovint ingènua, moltes voltes irònica o flageladora, una ràdio-gramola estrident, de potència formidable, omple d'estrepit el carrer, l'espai, tot el barri. Les reflexions que anaven a iniciar, comptant amb la solitud del lloc, fugen més que corrents. Enmig del barri canalla, popular i miserios, resta, però, el joell que a no tardar gaire, recuperat per a l'art, podrà contemplar lliurement tothom. L'honor d'haver-ho fet possible ningú no el treurà als homes d'avui.

EL GRUP COLLASO I GIL

El Grup Escolar Collaso i Gil té la seva façana principal acarada al carrer de Sant Pau i l'altra al carrer de l'Abat Zafont. Es tracta d'una construcció de línies simples que consta de semisoterranis, planta baixa i tres pisos, tota ella construïda d'obra vista o sigui de maó net. Els elements decoratius són molt limitats a la façana lateral, havent-se cercat i aconseguit l'harmonia del conjunt amb la simplicitat de l'estil, per mitjà de les línies

dues columnes de granit gris brunyit, constitueixen la idea constructiva general. Dament de la coronisa del cos central es destaquen quatre escultures de tamany natural i altres sis escultures en els nínxols centrals i laterals completen la decoració de la façana, que en la part inferior té una soca-lada de filades sortints de maó envornissat, que li donen aspecte d'obra vidriada. Les escultures dels nínxols són simplement un triomf de la tècnica ceramista catalana. Tenen dos metres i mig d'alçada, són de greu ceràmic i salat amb patina de vernissos apagats, aplicats directament al foc.

L'edifici està distribuït de la següent manera: als semisoterranis hi haurà els menjadors, amb accés al pati interior; la cuina; el servei de dutxes i vestuari. A la planta baixa dues grans aules amb tribunes al pati interior, i quatre aules a la façana del carrer Abat Zafont, totes per als graus maternals i de pàrvuls, amb vestíbul espaiós i una per a exercicis de música i de conjunt; despatx de la direcció; sales de professors; sales per a material i els serveis corresponents de waters i lavabos. Els altres pisos estan repartits de forma anàloga, havent-hi al pis superior seccions de dibuix i treball manual per als alumnes que fan el preaprenentatge. El Grup porta anexa una sala de festes que en la seva part inferior constituirà una gran superfície aporxada al nivell del pati, que s'utilitzarà d'espai cobert per als dies de mal temps. El cos de la sala d'actes té l'alçada de dues plantes, havent-hi estat construït al dit saló un sostre de fusta, digne de veure's. La part edificada del Grup ocupa més de 31.000 pams quadrats; els jardins i patis de joc, 125.840 pams quadrats i serà capaç per a 1.400 infants, meitat nois, meitat noies, que podran fer-hi tot llur ensenyament, començant a les classes maternals i acabant als cursos de preaprenentatge.

Ha estat possible la construcció d'aquell Grup gràcies al llegat de Josep Collaso i Gil, benemèrit ciutadà que sentia el barcelonisme de manera profunda. En morir l'any 1926 llegà a la ciutat per a «edificar una escola, en una de les barriades obreres més necessitades d'instrucció, d'aquesta ciutat de Barcelona», la quantitat de 1.000.000 de pessetes.

EL CENTRE MONUMENTAL

Amb tot el que hem dit i el gravat que ilustra aquestes línies creiem que el lector es farà càrrec de l'interès que amb aquests centres monumentals cobrarà aquest indret de la ciutat. Ell sol dignificar el malaventurat districte cinquè, en el qual, sortosament, no tot és vici ni maldat. El districte cinquè és més bé un exponent, el més absurd si voleu, de la nostra ciutat cosmopolita. No dubteu, però, que té sectors digníssims al costat o prop de les zones en les quals es confonen el vici més roï, el crim i la misèria més espantosa, germana del crim.

Amb el centre monumental de Sant Pau que amb tanta cura van aconseguint els arquitectes Vilaseca i Goday, l'un en l'església, l'altre en el grup escolar, alhora que es dignifica i revalorà la ciutat, es dignifica un dels barris que més necessitat en té.

PERE CASALS

L'APERITIV

La medicina del mar. — Encara és del meu record aquella època en la qual el mar era mirat com una immensa medicina de color blau una mica perillosa i de la qual no es podia abusar gaire. Per pendre aquesta medicina, les famílies abans havien de consultar el metge, s'havien de posar una mena de vestits de penitents medievals o d'encartats per la Santa Inquisició, havien de freqüentar uns establiments amb estores, persianes i fulles de col, i quan tornaven de pendre la medicina del bany de mar semblava que havien fet una gran cosa, plena de risc i de proccacitat, que els proporcionava la crítica àcida d'algun parent, que criava canaris al rebost i altra mena de paràsits damunt la pròpia epidermis.

Després les coses es tornaren una mica més enraonades; el mar va perdre aquell aspecte de medicina terrible i perillosa, i ja en el temps de la meua adolescència ens deixaven anar al mar normalment, sense consultar el metge ni el director espiritual. De totes maneres, del mar no se'n feia abus, i quedaven arreu del nostre país gran quantitat de platges — les més boniques, naturalment —, si no inexplorades del tot, gairebé desèrtiques, i només lleugerament profanades per l'esport local, un esport molt pobre i molt primari.

D'un quant temps ençà el mar s'ha convertit en una mena de necessitat, i per què negar-ho?, en una mena de vici. El meu amic Rucabado, a propòsit d'aquest ús excessiu i barroer del mar, ha dit coses d'un fulminant apocalíptic, que no han servit per aturar la monstruosa falange de carn humana que com una onada irreductible es baralla, tots els diumenges estivals, amb les líquides i perlejants onades de les platges. Jo, molts dissabtes, en anar-me'n a dormir — que acostuma a ésser tardet —, ja veia anys passats, amb un cert estupor, aquella blanca joventut que corria pels carrers de Barcelona i anava a envair els trens de la costa, amb l'objecte, no sé si del tot higiènic, de torrar-se la pell fins a convertir l'esquena en una esquena tan trista com la de la segrestada de Poitiers.

Ara, a l'època que vivim, aquesta fúria o aquest vici marítim ha anat en augment, i es pot dir que els diumenges tota la costa, des del Poble Nou a Blanes, es veu envaïda com d'una plaga de flagosta per una joventut més aviat esquerrana i desenfrenadament esportiva, que de vegades canta *L'Emigrant* i de vegades canta les absoltes amb una lletra canalla, i que gairebé canta sempre les tonades dels films de la temporada.

Això passava aquests darrers anys en les platges més a la vora de Barcelona i de fàcil comunicació per mitjans econòmics, i les persones que teníem uns sentiments una mica més lírics o més poètics, i estimàvem el mar i les roques amb aquella punta inassequible de verge menyspreu, trobàvem encara reconcs de costa — sobretot de costa brava — on poder anar a somiar tranquil·lament, i on poder anar a nedar, amb la mansa puritat que el paisatge, l'aigua i nosaltres mateixos conservàvem encara una vaga reminiscència homèrica.

Ara tot això ja està llest. Les facilitats turístiques, representades per aquests autocars que es cremen i s'alimenten en tots els indrets de Catalunya, aquests autocars de colors pallids o de colors estridents, monstruosos, escandalosos i provocatius, han esbotzat el secret i la gràcia de totes les platges. Al costat dels autocars proletaris i col·lectius, hi ha els autocars particulars. Avui dia tothom té auto. Hi ha persones que no tenen samarreta o que del parell de sabates només en tenen una; hi ha matrimonis que un dia sopa només el mar i l'altre dia només sopa la dona; però aquestes tristes limitacions de fortuna no priven els que les pateixen de posseir un tros d'auto qualsevol per sortir el diumenge al matí i anar a la platja que sigui a lluir les darreres sandal·les de cautuó o el darrer i sumari vestit de bany que es pot adquirir al carrer del Carme o al carrer de l'Hospital per un preu que fa riure, però que posat damunt la pell de les filles de família fa un efecte fascinant.

Avui dia, t'estàs en una platja empordanesa de les més recòndites, de les més intactes, i no te'n adones que arriba un autocar amb un rètol que vol ésser espiritual — reminiscència del nostre segle XIX més xaró — i de l'autocar en surt una gernació àvida d'olla i de sidral — aquesta paraula «sidral» em fa una pena terrible i per això procuro no escriure-la mai — que perd el respecte al paisatge i deixa la platja com nova.

Potser d'aquí uns quants anys, la gent, obeïnt a una moda, avorrirà el mar, i aleshores els sentimentals del mar respirarem amb una mica de tranquil·litat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

CAPITZERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Subministradors de materials en les obres del Grup Escolar Collaso i Gil

ESTEVE DAURA

Montura i Decoració d'Establiments
Construccions en Fusta
Casa fundada l'any 1814

Ha construït el sostre de la Sala
de Festes del Grup Collaso i Gil

Tallers: Constitució, 157 - Telèfon 31786
Despatx: Consell de Cent, 27 - Telèfon 30380

SERRA

CERAMISTES

CERAMICA

per a la decoració d'interiors, reproducció figures, construcció, jardineria i d'ART

C. ANGULO, 1 - TELEFON 30
(Final autobús de l'Hospital)
CORNELLÀ - BARCELONA

TOLOSA

PINTOR DECORADOR

Executa els treballs de decoració del Grup Escolar

COLLASO I GIL

Plaça Letamendi, 29 - Telèfon 74536

ELS «GANGSTERS» DE BARCELONA

A l'entorn d'un reportatge

Potser alguns lectors de MIRADOR varen llegir una sèrie d'informacions sobre Els gangsters de Barcelona...

El dia 5 d'abril, escrivim a La Publicitat:

«Hem anomenat els homes més importants del gangsterisme barceloní. El més perillós de tots, l'anomenat «Cèntim», s'amaga al Poble Nou de les recepcions de la policia.

En el mateix article, dèiem que, feia pocs dies, en una reunió celebrada pels gangsters més notoris...

Pocs dies després, un dissabte a la nit, al Paral·lel, hi havia un tiroteig entre policia i un grup de pistolers...

Era el «Cèntim», l'home que havia assegurat que a ell no l'agafarien viu.

«No; no m'agafaran viu!» Era el «Cèntim» en persona que ens ho havia dit...

Mentre la policia el cercava desesperadament, un reporter havia trobat la manera de tenir una entrevista amb el famós atracador...

La matèria del reportatge que portàvem entre mans ens obligà aquells dies a entrar en relació directa amb alguns personatges del medi criminal de Barcelona.

Ha estat tractant assassins i atracadors professionals que ens hem donat de l'enorme força i el màgic prestigi que conserva encara en certs medis la paraula d'honor.

Jo donava paraula d'honor que era redactor de La Publicitat i que havia d'escriure un reportatge sobre els atracaments.

Vaig complir tots els meus compromisos al peu de la lletra. Deu ésser degut a això, segurament, que, davant la sorpresa general...

—De seguida ho comprendreu— em va dir el «Cèntim». —Entre nosaltres no podem concedir valor a altra cosa que a la paraula donada.

—Es desesperant! L'únic ressort que mai no falla per a moure els homes, és la vanitat. Sempre la vanitat!

Considerats com a corporació, puc assegurar que sols entre els artistes de teatre he trobat gent tant o més vanitosa que els pis-

tolers. En vaig conèixer algun que semblava talment un tenor. Hi havia un truc que no fallava mai.

D'una fitxa policíaca

El compliment els anava de dret al cor. Rarament podien contenir-se, aleshores, de contar algunes coses d'aquelles que més hauria valgut que no expliquessin.

Vaig notar, també, que els feia certa impressió que un periodista prenguéss tantes molèsties per anar a trobar-los.

Si caigués a mans de la policia alguna col·lecció de periòdics en tots els quals hi ha fragments enquadernats amb llaips vermells...

«L'altitud (si per casualitat ens lleix ja ens entendrà) pot estar, però, tranquil. Paraula d'honor!»

Després de lo dicho y expuesta mi necesidad sinceramente, sinceramente espero de usted habrá «todo» lo posible para hallarme una colocación que me permita ganarme la vida honradamente.

Així acabava la llarga carta que va adreçar-me un atracador del qual jo havia dit, a La Publicitat, que, fugint de la policia, es trobava amagat en certa banda.

«El objeto de estas breves líneas es el siguiente: Según la justicia convencional o constitucional de un pueblo fui castigado o punido a pagar una deuda (falta) cometida en perjuicio de la dicha colectividad.

«L'objecte de estas breves línies és el següent: Segons la justícia convencional o constitucional de un poble fui castigado o punido a pagar una deuda (falta) cometida en perjuicio de la dicha colectividad.

«Si si el humanismo ajorismo cristiano fué acerrificado» por las santas y purificadoras hogueras de quienes como humildísimos siervos del Señor pretendieron reinar en la Tierra.

«No he rebut molts anònims, però des d'ara vull fer constar que no faré cas de cap anònim que no em vingui... degudament firmat!»

JOSEP MARIA PLANES

Mirant a fora

Hearst i el retrat de Marion Davies

William Randolph Hearst, magnat nord-americà de la premsa, viatja per Europa, amb tot de secretaris, d'autos i de gossos. Fa poques setmanes era a Sevilla, després de no haver pogut embarcar els gossos a Gibraltar...

No s'havia comptat, però, amb el furor artístic i purità de miss Gorce, directora del Chitney Museum, que sense por als trusts de diaris ni a res, manà que, si no era retirat el retrat de Marion Davies, tornessin a Nova York totes les obres del pavelló americà.

«El bei de Tunis és a París, sotmès, com a personatge, a un programa feixuc d'actes oficials. En assabentar-se de la repressió alemanya, comentà: — Abans, al meu país, es feia això mateix, a poca diferència. Però d'engué que ha vingut França...»

Un senyal distintiu

«I enyoreu aquell temps? — li preguntà algú.

«No, gens. Avui mateix ho deia al president Lebrun: En els països civilitzats, no és el cap mateix el qui executa els rebels. Un dels distintius de la civilització, em sembla a mi, és la separació de les funcions de botxi i sobirà.

L'ordre costa car

«Des del 9 de febrer ençà — ha declarat Albert Sarraut, ministre francès de l'Interior —, hem hagut de protegir nou-cents noranta actes polítics a París i sis-cents trenta-quatre a províncies. La gent no saben el que costa desplaçar una secció de guardies mòbils per a assegurar l'ordre, i hi ha hagut miting on ha calgut trametre vuit o deu seccions de guardies.

La glòria

«Tristan Bernard segueix la Volta ciclista a França en qualitat de repòrter, i això li dona ocasió per recordar els seus temps d'organitzador de combats de boxa i de curses ciclistes.

«Tot això em recorda aquells temps, desgraciadament tan llunyanos, en què jo era director de velòdrom.

«Teniu una gran autoritat en aquestes funcions de director.

«Com ho sabeu, si no podeu haver-ho vist?»

«Si ho sap tothom. Recordo una pintura de Toulouse-Lautrec que us immortalitza fent de starter, amb la bandera a la mà.

«Es cert. Aleshores jo era il·lustre.

«Més en sou ara.

«No ho cregueu pas. Cada vegada que apareixia a la pista del velòdrom, deu mil persones cridaven formant un conjunt perfecte: «A fora Bernard! A fora Bernard!»

«I per què us esbronzaven?»

«Perquè en totes les manifestacions esportives hi ha alguna cosa que no va prou fina, i aleshores el públic ha d'esbronzar algú.

Historieta de borratxo

«L'escena, en un carrer de Londres. Un senyor prova d'entrar a casa seva, però està tan begut que no pot arribar a encertar el forat del pany. Se li acostava un policia: — Què feu?

«Vull entrar a casa.

«Esteu segur que aquí és a casa vostra?»

«Sí, sí, n'estic segur.

«Bé, bé, ja us acompanyaré, i així n'estaré segur.

«En efecte, entren tots dos.

«La prova que sóc a casa meua és que a la dreta hi ha el saló, a l'altra banda el menjador...

«I la vostra habitació?»

«Es a dalt. Ara hi pujarem.

«Amb penes i treballs, el borratxo, ajudat pel policia, arriba a pujar l'escala, obre una porta i entra.

«Veieu, és aquesta. Això és el meu llit, la dona que hi dorm és la meua, i l'home que està amb ella... sóc jo.

VINT ANYS DESPRÉS

Juliol de 1914 - Juliol de 1934

En aquest calorós mes de juliol, la diplomàcia europea està en plena activitat, treballant en la consecució d'una entesa general entre tots els Estats que pugui donar als homes una pau estable, lliure d'ingrates sorpreses.

En un altre juliol, en ben diferents condicions i amb una tràgica ansietat, la diplomàcia europea també desplegada una activitat intensa. Ja s'entendrà que ens referim

l'ligada amb Àustria i Alemanya per un tractat d'aliança. Tinguérem ocasió de veure el marquès de San Giuliano, ministre italià de l'Exterior, poca estona després que l'ambaixador a Viena, comte Nigra, acabava de notificar-li la trama de l'últimàtum austriac.

«Naturalment, San Giuliano donà instruccions a Nigra perquè intervingués en sentit conciliador, i es posà immediatament en contacte amb el seu amic Edward Grey, que des del Foreign Office treballava desesperadament per tal de conjurar el perill.

«França veia clarament que el que es volia era desencadenar la guerra i procurava evitar-ho, ja recolzant l'acció diplomàtica anglo-russa, ja posant-se en relació directa amb Berlín. Tothom recorda l'angoixa de René Viviani i les seves desesperades súpliques a l'ambaixador alemany a París.

Tot resultà endebades. La guerra preparada i volguda pels imperis centrals, esclatà, i avui, al cap de vint anys, encara en ressentim les conseqüències.

La detenció de Príncip, autor de l'atemptat de Serajevo

a vint anys enera, a aquell històric juliol de 1914 en què es decidí tràgicament la sort d'Europa.

«El 28 de juny de 1914, l'arxiduc Francesc Ferran i la seva muller morganàtica, Sofia de Hohenberg — hereus del tron de Sant Esteve malgrat la poca simpatia que els tenia el vell emperador Francesc Josep, disgustat d'ésser succeït per un nebot —, foren assassinats, a Serajevo, per un estudiant serbi anomenat Príncip.

«Fou massa audaç el gest del príncep hereu visitant Bòsnia i Herzegovina, anexionades arbitràriament per l'imperi bicel·lar, i aquesta audàcia no podia no ésser-li fatal. No es desafia impunement un poble subjecte de poc i per força.

«La mort de l'arxiduc produí una enorme sensació en tot Europa, no tant per ella mateixa com per les conseqüències que se'n preveïen. En efecte, tot just enterrada la parella arxiducal, l'horitzó europeu s'ennuvolava d'una manera amenaçadora.

«Segurament tothom recorda que Àustria, empenya per Alemanya, volgué estendre a tot Sèrbia la responsabilitat per l'atemptat de Serajevo. La veritat és que els imperis centrals judicaven el moment favorablestíssim per a la guerra: creïen que l'exèrcit francès estava desorganitzat, sabien que les forces russes no tenien cap preparació, esperaven que Anglaterra es mantindria neutral i comptaven, per últim, que Itàlia els trauria les castanyes del foc als Balcans i posaria en joc la seva existència nacional per a afavorir llurs interessos. Tant a Berlín com a Viena es van errar de mig a mig en els càlculs i les conseqüències no foren les esperades.

Dels documents oficials publicats pels diversos països en els celebrats llibres anomenats amb un color diferent segons el país, apareix evident que Alemanya i Àustria volgueren la guerra de totes passades.

«El 23 de juliol, a les 6 de la tarda, el comte Berchtold, ministre austríac d'Afers estrangers, remetia a Belgrad una nota contenint una sèrie d'exigències relatives a la propaganda panserba, a la qual es volia atribuir l'assassinat de Francesc Ferran i la seva dona. Entre els deu punts de la nota austríaca hi havia demandes com no s'havien presentat mai a un Estat independent, i gairebé mai a un poble dominat.

«El 24 Berchtold comunicà la nota a les potències i el 25 tota la premsa la publicava, produint una enorme sensació per la forma brutal de l'últimàtum. Tothom esperava un refús categòric per part de Sèrbia, la declaració de guerra d'Àustria contra aquest petit regne i, a més a més, la intervenció de Rússia en favor seu: El Missatge de Sant Petersburg, diari oficinós, anunciava que una acció d'Àustria contra Sèrbia no podia deixar Rússia indiferent.

«Però avui la situació és diferent, i els que poden imposar llur voluntat no són els bel·licosos, sinó els partidaris de la pau; no s'amenaça amb invasions militars, sinó que s'empenen armes verbals, a base de crides a la realitat, d'esperit de conciliació, d'arguments persuasius.

«Si les febroses negociacions de juliol de 1914 no pogueren evitar la guerra, perquè els imperis centrals la volien, les iniciades en forma oficial i pública després del viatge de Barthou a Londres i el canvi de la política exterior anglesa, en aquest juliol de 1934, tindran com a corollari aquella pau que desitgen tots els pobles.

«Hi haurà, doncs, una bona diferència entre els dos juliols separats per una distància de vint anys. Si el de 1914 és d'un record luctuós, el d'enguany fa esperar un acord general de tots els països.

«Quina estupefacció... i quina sort per a nosaltres! — exclamà San Giuliano, amb el seu somriure sarcàstic que alguna vegada semblava cínic, però amagava uns autèntics sentiments pacifistes.

«Tot resultà endebades. La guerra preparada i volguda pels imperis centrals, esclatà, i avui, al cap de vint anys, encara en ressentim les conseqüències.

«Tota l'acció política de Berlín i de Viena i Budapest — ja que els hongaresos tingueren una influència considerable en els esdeveniments — demostra que es tractava de l'execució d'un pla preparat a fi d'arribar a la conflagració.

«Han passat vint anys d'engué d'aquell juliol, i assistim, en el mateix mes d'enguany, a una altra acció col·lectiva dels governs de París, Londres i Moscou, en comptes de San Petersburg, però amb més fortuna per a la causa de la pau. També avui els tres respectius ministres d'Afers estrangers mantenen entre ells un estret contacte, i també avui Alemanya vacilla, malgrat el tràgic exemple de 1914, a emprendre el camí de col·laboració per a la pau.

«Però avui la situació és diferent, i els que poden imposar llur voluntat no són els bel·licosos, sinó els partidaris de la pau; no s'amenaça amb invasions militars, sinó que s'empenen armes verbals, a base de crides a la realitat, d'esperit de conciliació, d'arguments persuasius.

«Hi haurà, doncs, una bona diferència entre els dos juliols separats per una distància de vint anys. Si el de 1914 és d'un record luctuós, el d'enguany fa esperar un acord general de tots els països.

«Tot resultà endebades. La guerra preparada i volguda pels imperis centrals, esclatà, i avui, al cap de vint anys, encara en ressentim les conseqüències.

«Tota l'acció política de Berlín i de Viena i Budapest — ja que els hongaresos tingueren una influència considerable en els esdeveniments — demostra que es tractava de l'execució d'un pla preparat a fi d'arribar a la conflagració.

«Han passat vint anys d'engué d'aquell juliol, i assistim, en el mateix mes d'enguany, a una altra acció col·lectiva dels governs de París, Londres i Moscou, en comptes de San Petersburg, però amb més fortuna per a la causa de la pau. També avui els tres respectius ministres d'Afers estrangers mantenen entre ells un estret contacte, i també avui Alemanya vacilla, malgrat el tràgic exemple de 1914, a emprendre el camí de col·laboració per a la pau.

«Però avui la situació és diferent, i els que poden imposar llur voluntat no són els bel·licosos, sinó els partidaris de la pau; no s'amenaça amb invasions militars, sinó que s'empenen armes verbals, a base de crides a la realitat, d'esperit de conciliació, d'arguments persuasius.

«Si les febroses negociacions de juliol de 1914 no pogueren evitar la guerra, perquè els imperis centrals la volien, les iniciades en forma oficial i pública després del viatge de Barthou a Londres i el canvi de la política exterior anglesa, en aquest juliol de 1934, tindran com a corollari aquella pau que desitgen tots els pobles.

«Hi haurà, doncs, una bona diferència entre els dos juliols separats per una distància de vint anys. Si el de 1914 és d'un record luctuós, el d'enguany fa esperar un acord general de tots els països.

«Tot resultà endebades. La guerra preparada i volguda pels imperis centrals, esclatà, i avui, al cap de vint anys, encara en ressentim les conseqüències.

«Tota l'acció política de Berlín i de Viena i Budapest — ja que els hongaresos tingueren una influència considerable en els esdeveniments — demostra que es tractava de l'execució d'un pla preparat a fi d'arribar a la conflagració.

«Han passat vint anys d'engué d'aquell juliol, i assistim, en el mateix mes d'enguany, a una altra acció col·lectiva dels governs de París, Londres i Moscou, en comptes de San Petersburg, però amb més fortuna per a la causa de la pau. També avui els tres respectius ministres d'Afers estrangers mantenen entre ells un estret contacte, i també avui Alemanya vacilla, malgrat el tràgic exemple de 1914, a emprendre el camí de col·laboració per a la pau.

«Però avui la situació és diferent, i els que poden imposar llur voluntat no són els bel·licosos, sinó els partidaris de la pau; no s'amenaça amb invasions militars, sinó que s'empenen armes verbals, a base de crides a la realitat, d'esperit de conciliació, d'arguments persuasius.

«Si les febroses negociacions de juliol de 1914 no pogueren evitar la guerra, perquè els imperis centrals la volien, les iniciades en forma oficial i pública després del viatge de Barthou a Londres i el canvi de la política exterior anglesa, en aquest juliol de 1934, tindran com a corollari aquella pau que desitgen tots els pobles.

«Hi haurà, doncs, una bona diferència entre els dos juliols separats per una distància de vint anys. Si el de 1914 és d'un record luctuós, el d'enguany fa esperar un acord general de tots els països.

«Tot resultà endebades. La guerra preparada i volguda pels imperis centrals, esclatà, i avui, al cap de vint anys, encara en ressentim les conseqüències.

«Tota l'acció política de Berlín i de Viena i Budapest — ja que els hongaresos tingueren una influència considerable en els esdeveniments — demostra que es tractava de l'execució d'un pla preparat a fi d'arribar a la conflagració.

«Han passat vint anys d'engué d'aquell juliol, i assistim, en el mateix mes d'enguany, a una altra acció col·lectiva dels governs de París, Londres i Moscou, en comptes de San Petersburg, però amb més fortuna per a la causa de la pau. També avui els tres respectius ministres d'Afers estrangers mantenen entre ells un estret contacte, i també avui Alemanya vacilla, malgrat el tràgic exemple de 1914, a emprendre el camí de col·laboració per a la pau.

«Però avui la situació és diferent, i els que poden imposar llur voluntat no són els bel·licosos, sinó els partidaris de la pau; no s'amenaça amb invasions militars, sinó que s'empenen armes verbals, a base de crides a la realitat, d'esperit de conciliació, d'arguments persuasius.

«Si les febroses negociacions de juliol de 1914 no pogueren evitar la guerra, perquè els imperis centrals la volien, les iniciades en forma oficial i pública després del viatge de Barthou a Londres i el canvi de la política exterior anglesa, en aquest juliol de 1934, tindran com a corollari aquella pau que desitgen tots els pobles.

«Hi haurà, doncs, una bona diferència entre els dos juliols separats per una distància de vint anys. Si el de 1914 és d'un record luctuós, el d'enguany fa esperar un acord general de tots els països.

CUPÓ REGAL

Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratuïta a tot aquell que ens trameti una fotografia i

60 cèntims en segells de Correus

CASA ROTCEN

Apartat de Correus 445

VALÈNCIA

Preus increïbles per a professionals

TIGGIS

SOMETENISTES Armes curtes i llargues a preus especials i facilitats de pagament BERISTAIN, S. A. Fiveller, 1 Telèfon 14667 Rambla Flors, 12 Telèfon 10163

CUPÓ REGAL Solament per un mes i perquè tothom pugui conèixer els nostres treballs, fem una ampliació completament gratuïta a tot aquell que ens trameti una fotografia i 60 cèntims en segells de Correus CASA ROTCEN Apartat de Correus 445 VALÈNCIA Preus increïbles per a professionals

RESUM DE LA TEMPORADA

Una llista de títols

Un inventari, àdhuc fet a correcció, del material que hem vist en el curs de la temporada 1933-34, ens procura fàcilment una llarga llista de títols recomanables. No que hi hagi gaires films — potser no en trobaríem cap — d'aquells que fan època, que signifiquen un avenç decisiu i de llarga repercussió, però sí que abunden els films plens de mèrits i reveladors d'autèntics talents del camp de la cinematografia.

Sobretot, com ja ho dèiem en el número

del tot digne d'ell, i en havent dit això ja no podríem qualificar millor *El seu últim pecat*, pel·lícula per altra banda interpretada per aquest duo d'actors, avui potser insuperable, constituït per Kay Francis i Ronald Colman. Certament el desenllaç del film ens sembla poc corintí, evadint-se sense sort dels camins de la normalitat pels quals l'aventura marxa sempre, però, amb tot, resta una obra a qualificar en primer terme.

Binnie Barnes, Elsa Lauchester, Charles Langhton, Merle Oberon i Everly Gregg en «La vida privada d'Enric VIII»

anterior, ha estat ben visible l'esforç per temptar noves rutes, imaginar altres tipus de *scenari*, arriscar-se per camins inèdits. En aquest sentit, la col·laboració de diversos directores i la disposició en capítols independents, per bé que tots ells desenvolupant el mateix motiu, en *Si jo tingués un milió*; l'original concepció del *découpage* innovada en *El poder i la glòria*; i el coratge que significa arriscar-se amb un tema com el de *Berkeley Square*; l'humor sense precedents de *Torero per força* i *Casa internacional*; l'infiltració de preocupacions socials, evitant amb tot de paralitzar el cinema amb la passió de les tesis, en *La vida comença* i *Esclaus de la terra*, són títols en aquest sentit, com dèiem, altament reveladors cada un d'aquests exemples, essent aleshores obres remarcables sense restriccions.

Així mateix, la necessitat de cercar en el contrast d'obres absents de maldat i violència, manera amb què reposar un xic de tanta sensualitat encoberta, crims i fàstics de tota mena que infesten un tant per cent crescut de la producció corrent, expliquen l'èxit de pel·lícules com *La fira de la vida*, *El cel en la terra* i *Orfes a Budapest*. El cinema americà no s'ha oblidat mai d'aquest tipus de films que podríem posar sota el signe benevolent de Mary Pickford. Dins d'ell ha conreat alguns dels seus èxits indiscutibles; darrerament, amb una obra capital com és *La fira de la vida*, ha palesat la fertilitat extraordinària, l'amable emoció sana i forta, d'un gènere que mereix encoratjar, encara que solament fos per la funció que aconsegueix de ventilar l'atmosfera dels cinemes, i de demostrar com, sense violència ni maldat, hom pot també comprendre films gens insípidos.

Cal fer una menció a part, naturalment, de *Cavalcada*, una obra que hem de considerar com es mereix, a desgrat d'unes escenes finals no gaire en consonància amb l'alta qualitat de tot el film. Mereix aquesta menció, en atenció no sols a l'originalitat del motiu, motiu ambiciós que renova l'epopeia cinematogràfica tot i mantenint-la en íntima connexió amb el fet de la família, sinó també per l'incomparable talent amb què aquesta història de trenta anys de la nació anglesa ha estat modelada en substància fotogràfica. A darrera hora, tot veient films que segueixen la mateixa pauta, com són *El rei de la plata* i *Conquistadors*, hem pogut veure de quina manera el gènere és difícil i con Frank Borzage i Frank Lloyd en triomfaren en el seu gran film *Cavalcada*.

Si ara cerquem films d'acord amb aquella pauta, que nosaltres sempre hem preferit a cap altra, la que ofereix el prestigi inscrit en el nom dels grans directores, heus ací el que trobem. D'antuvi, hem d'escriure un nom en primer rang, el de John M. Stahl. Sembla que era ahir, la darrera obra de l'autor de *Back Street* (*La usurpadora*), ens ha resultat efectivament una fita, una obra d'una perfecció tal que obliga a la indulgència respecte a certs passatges discutibles de l'obra.

King Vidor ens ha donat també un film

SI ES ELÈCTRIC I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al
GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Anbau i Diagonal)

M. PINTÓ
CAMISER
ESPECIALITAT EN LA MIDA = CREACIONS EXCLUSIVES
RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELÈFON 18834

PANORAMA

«Maria Chapdelaine»

Els que ja tenim alguns anys, o que vàrem començar a llegir aviat, recordem la sensació que constituï l'aparició de *Maria Chapdelaine* i l'interès desvetllat per les altres obres de Louis Hémon, que no en pogué veure cap de publicada en vida.

Ara *Maria Chapdelaine* serà, també, el títol d'una pel·lícula que serà posada en escena per Julien Duvivier.

Per un loable desig d'exactitud, el film serà rodat al Canadà, cap a on s'han embarcat ja els actors, entre els quals hi ha: Madeleine Renaud, Suzanne Després, Thomy Bourdelle, Jean Gabin i el petit Emile Genevois (intèrpret de Gavroche en *Els Miserables*).

L'afer «Nana»

Els nostres lectors ja estan al corrent, a grans trets, de l'afer *Nana*, promogut pels hereus de Zola en considerar que la casa americana a la qual cediren els drets d'adaptació cinematogràfica de la novel·la, l'havia deturpada de mala manera.

Els tribunals, però, han desestimada la demanda dels hereus del novel·lista i de l'editor, considerant que havien venut els drets de l'obra i, per tant, el dret a utilitzar-ne el títol. Els demandants, doncs, s'hauran d'accontentar amb els 200.000 francs que cobraren per la cessió d'aquests drets, i si no els agrada la versió americana de *Nana*, que no la vagin a veure.

«L'illa del Tresor»

Potser sí que no és exagerat d'afirmar, com ha fet algú, que si Stevenson visqués en els nostres temps, hauria vist en el cinema el mitjà de fer reviuire l'aventura preterita de la qual ens explica les peripecies en *L'illa del Tresor*. Alegrem-nos doncs que aquesta novel·la hagi estat objecte d'una versió cinematogràfica, i que aquesta hagi anat a càrrec de Victor Fleming, avest a posar en escena films de l'Oest i aventures per mar.

El *Nanuk*—vaixell que serví per a filmar aquell *Èskimo* que no serà estrenat fins la temporada vinent, però que, havent-lo vist ja, podem garantir que no és gens exagerada la fama de què ha vingut precedit—ha estat rebatejat. Ara és diu *Hispaniola* i és el vaixell dels bucaners. Wa-

Wallace Beery i Jackie Cooper en «L'illa del Tresor»

llace Beery té el paper de Long John, Jackie Cooper el de Jim Hawkins, Lionel Barrymore el del mariner abandonat tres anys a l'illa i Otto Kruger el de Dr. Livesey.

Duen els biògrafs que Stevenson conegué a França una vídua californiana, mistress Osbourne. Aquesta vídua tenia un fill, Lloyd, amb el qual Stevenson nuà una gran amistat. Un dia que Lloyd Osbourne s'entretenia dibuixant una illa imaginària, Stevenson, que s'ho mirava per sobre l'espatlla del noi, escriví en un angle: *l'illa del Tresor*. I, engrescant-se de mica en mica, escriví la novel·la d'aquest títol, la qual dedicà en afectuosos agraïment, al seu jove amic.

Desitgem a aquesta versió cinematogràfica de l'obra del gran escriptor el mateix èxit, almenys, del *Dr. Jekyll i Mr. Hyde*. I com al cinema és costum, darrera d'aquest film hom n'annuncia d'altres també de pirates: *El capità Blood*, que ja havia estat filmat en temps del cinema mut; *Mutiny on the Bounty*, amb Wallace Beery, Clark Gable i Robert Montgomery; *Bucaneer*, de Cecil B. de Mille, amb Harry Wilcoxon...

Xafarderies

Hom diu que Marlene Dietrich i Josef von Sternberg, han renyit. Es prou sabut que fou el director austríac el que descobrí la vedette alemanya, la qual debutà en *L'Angel Blau* amb un èxit fulminant que, ai las! no s'ha pas repetit després. Hom diu que no s'han entès tot rodant *L'Empereur* i que Sternberg exclamà, alçant els braços enlaire: «He creat una Frankenstein!», i que potser Marlene farà cas de les ofertes que li han estat fetes des d'Alemanya.

—Es fa córrer que Mae West s'ha separat del seu manager, James Timony, gras com ella, al qual deu gran part dels èxits. El rumor afegeix que un cèlebre boxador i un escriptor conegut es disputen la creadora de *Lady Lou*.

—Una notícia perduda en un recó de diari fa saber la detenció del comte Jean de La Cour, per tràfic d'estupeficients. Aquest home, sota el pseudònim de Jean Gérard, havia estat actor de cinema. Però en aquest ram, l'important és que fou productor. I quan preparava *L'étrangère*, el paper principal de la qual estava assignat a una artista italiana, aquesta, a darrera hora, no es presentà. La Cour, expeditiu, anà en auto a Deauville, aconseguí convèncer Elvira Popescu i la féu debutar al cinema amb aquell film.

WILL HAYS ESTRENA EL SEU CODI

Una passa de pudícia

El mes de maig tenia lloc a Cincinnati (Ohio) un congrés que aplegava un bon nombre de capellans catòlics. Hi fou acordat d'empendre una lluita contra la indecència dels films. S'establí un contacte amb els pastors protestants i els rabins israelites i entre tots organitzaren una Legió de la Decència. La Legió publicà un jurament que fou difós per ràdio i que en poc temps recollia un milió d'adhesions. En un país de 120 milions d'habitants, un milió d'adhesions no

Els censors de l'Estat de Nova York, en efecte, han dictaminat: «Perquè pugui ésser presentat en públic *It ain't no sin* (*No és un pecat*), han d'ésser refetes moltes escenes i suprimits nombrosos trossos de diàleg. El títol, basat en el *sex-appeal*, ha d'ésser modificat.»

De totes maneres, no és a Mae West que aquestes coses deuen haver estranyat massa. Ja hi està avesada. Quan escrivia comèdies, *Sex* i *Diamond Lil* (en versió cinematogrà-

Ja no veurem fotos com aquesta de «Dames», amb Joan Blondell?

són gran cosa, ni tan sols arriba aquesta xifra a la dels catòlics. Però tanmateix és un fet que ha tingut influència i es fan sentir ja una mica pertot els efectes d'aquesta croada que, simplificant, diríem que és empresa per l'Est contra l'Oest.

Per tal d'evitar la creació d'una Oficina Federal de Censura, ja es prengueren dues mesures: a) eliminar de la publicitat tot el que accentués el caràcter eròtic dels films, tot un lèxic especial destinat a desvetllar una curiositat malsana en l'espectador eventual (que, cal dir-ho, sovint en sortia defraudat); b) tria rigorosa de les fotografies destinades a la premsa.

Han quedat rigorosament prohibides les escenes d'amor «horizontals». No són permeses les escenes de converses o de petons en les quals els protagonistes estiguin ajeguts. Moltes d'aquestes escenes no eren projectades, però les seves fotografies eren autoritzades.

El poderós Will Hays, president de la Motion Picture Producers and Distributors of America, dit el Tsar del Cinema, purità incorregible, ha fixat en dotze manaments tot el que queda prohibit en la publicitat cinematogràfica, gràcies aquesta passa de pudícia que s'aplanà sobre Hollywood, i ha escampat profusament el text d'aquests dotze manaments, els quals són:

1. No es pot fer posar les xicotetes en roba blanca, sostens, pantalons o menys.
2. No es poden mostrar noies alçant-se les falduilles per ensenyar les lligacames.
3. No es poden fotografiar xicotetes en posicions suggestives, ensenyant les cames per sobre del genoll o trossos de cuixa.
4. No es poden prendre fotografies de ballarines, en les quals certes parts del cos només són tapades per ventalls de ploma o per puntes al coixí.
5. No es poden fotografiar *girls* en silueta, mostrant els contorns del cos a través d'un teixit transparent.
6. No es poden prendre fotografies obscenes a fi d'atreure les persones d'esperit salaç.
7. No es poden impressionar escenes de certs petons.
8. No es poden redactar certa mena d'anuncis que fan suposar més del que hi ha en el film.
9. No es pot usar la paraula «cortesana» o sinònimes en els anuncis.
10. No es poden reproduir com anunci certs trossos de diàleg del film que el puguin fer arribar diferent del que és.
11. No es pot provar d'atreure mitjançant la publicitat aquelles persones que només cerquen la impuresa dels films.
12. No es poden usar en la propaganda adjectius que suggereixin que en el film un personatge és vil, impu, profà, o, en general, un individu que no és honrat.

Els efectes d'aquesta passa de pudícia ja s'han fet sentir a Hollywood. Deixant a part l'entrenou natural en el món de productors, directors, postors en escena i de les noies que vivien, honradament si es vol (per què no?), dels seus encisos, hi ha alguns fets a remarcar.

Han hagut d'ésser retirades de la publicitat nombroses fotografies d'artistes, d'escenes de *Flying down to Rio*, de *Wonder Bar*, de *Fashions of 1934*. La censura ha retallat considerablement *La Dubarry* de Dolores del Río i *El carter truca sempre dos cops*. El film de Mae West, *It ain't no sin*, ha estat considerablement mutilat i autoritzat només sota fortes reserves.

fica, *Lady Lou*) li valgueren processos, com autora i com actriu, que la feren cèlebre. Ara que, ben mirat, segons diuen, *No és un pecat* no és pas més immoral que *Lady Lou* i *No sóc pas un àngel*. Però els censors han dit que *No és un pecat* és un pecat, i llur opinió és la que preval.

Mae West

De passada, l'arrodonida actriu ha estat pregada de moderar-se en les conferències i intervisus i ha diferit la publicació d'un llibre que tenia a punt d'aparèixer: *How to misbehave* (Com dur mala conducta). Amb això, Mae West perd el meitat d'eficàcia en la seva propaganda.

La passa de pudícia ha arribat fins a l'extrem que el departament corresponent de publicitat ha tramès llargues notes als diaris sobre la respectabilitat de la vida privada de Mae West i totes les cases de Hollywood han sollicitat una investigació, segures de poder demostrar que és un dels llocs on es treballa més dels Estats Units i on, proporcionalment al nombre d'habitants, es consumeix menys alcohol i assegurant que la meitat del que es conta de Hollywood no té res a veure amb la veritat de debò.

Ara, el que ens toca és esperar que els films siguin bons, que és, al capdavant, la qüestió més interessant.

W. R.

TALLERS-RENAULT
REPARACIONS GARANTIDES

J. M. Castellar

Es complau a comunicar a la seva distingida clientela el seu trasllad al carrer

TUSET, 26 entre Avinguda 14 d'Abril i Travessera

Telèfon 74956

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. ■ Telèfon 17047 ■ BARCELONA

EL TEATRE

Margarida Xirgu

No ignorem que el que anem a dir farà indignar els fanàtics obcecats, els babaus enlluernats per un nom, els crítics amb mentalitat de gasetillers, els professionals de l'encens i els que aboquen a doxo l'adjectiu genial. Però no hi fa res. Ens podran titllar d'equívocats. Però no d'insincers. Allà va, doncs, Margarida Xirgu és una actriu gairebé sempre afectada i amanerada. Hem dit gairebé sempre, perquè l'emoció sincera de l'actriu estrangula l'afectació i l'a-

L'escena penúltima de l'obra de Valle-Inclán, «Divinas palabras», en la qual Margarida Xirgu creava el paper de Mari-Gaila

manerament habituals. Ja ho veurem més avall. Nosaltres creiem que l'actor i l'actriu han de ficar-se en el personatge creat per l'autor, ressentir com a pròpies les emocions d'aquest personatge, i expressar-les amb mitjans emocionants. Per tal que aquests mitjans siguin emocionants, cal que siguin exempts d'afectació i d'amanerament, que tinguin veritat i natural. Els mitjans d'expressió de Margarida Xirgu no tenen veritat ni natural, sinó que són afectats i amanerats.

Examinem el joc d'aquesta actriu. Un rostre tiwant com un timbal, orfe de mobilitat expressiva. Uns ulls desmesuradament oberts que miren sempre enlaire, fixos, clavats en el mateix punt, absents, llunyans i inexpessius. Uns gestos de braços i mans d'un preciosisme menut i refinat. Una dicció que és una eterna cantarella, monòtona, monocorde, amb les síl·labes molt marcadades; una entonació declamatorià, entrellada per sospirs tènues i aspiracions febles. Aquesta cantarella de la Xirgu, ja proverbial, confereix a la seva dicció un artíficial lamentable. Tot això, unit a un to llagrímic i unes cosetes de nena mimada, gens naturals, dona a aquesta actriu una suavitat i una delicadesa estilitzades, un aire exquisit i precios, molt rebuscat, del qual el nervi i el temperament són absents. Margarida Xirgu dona la sensació que s'escolta. El seu joc és estudiat i calculat. No exagerem, doncs, quan parlem d'afectació. Afectació que posava fortament en evidència la naturalitat de Pilar Muñoz en *Ni al amor ni al mar*. Això és una obra d'aquell senyor Benavente, escrita amb un estat d'esperit completament passat de moda. Una obra que fa una gran fortor de començaments de segle, plena d'una amoralitat que en aquella època hauria fet un gran efecte, però que avui no impressiona ningú, i amb un epítol que és una tesi com una casa. I bé: en *Ni al amor ni al mar*, al costat de la sinceritat i l'espontaneïtat, la vitalitat i la frescor de Pilar Muñoz, gran actriu d'un talent aspre i rude, robust, l'afectació de la Xirgu apareix amb una claredat comprometedora.

Hem parlat també d'amanerament. I és que la Xirgu només té una manera d'in-

terpretar. Un joc sempre igual, el que hem provat de detallar. Dèiem d'Antonia Herre-ro que entra sempre en el personatge, que en escena no es veu mai ella, sinó el tipus creat per l'autor. Sentim no poder dir el mateix de Margarida Xirgu. En escena, quan ella actua, no és el personatge creat per l'autor que veiem, sinó la Xirgu, sempre la Xirgu, amb tots els seus tics i la seva cantarella.

Ara bé: com hem dit més amunt, si la Xirgu troba obres originals i d'empenta,

Amics del teatre?

A diverses ciutats de Catalunya funcionen unes agrupacions anomenades Amics del Teatre. Sembla que llur objecte hauria d'ésser donar representacions de teatre selecte. Succedeix, justament, tot el contrari. El que fan és conrear, amb un entusiasme digne de millor causa, un aspecte del teatre castellà: el carnicí.

Un company nostre n'ha parlat fa uns quants dies a *La Publicitat* i ha dit amb molt d'encert, que aquestes agrupacions cauen en un lamentable provincianisme. «Es diria — ha escrit textualment — que tot llur afany consisteix a procurar que vagin a treballar a les respectives ciutats les companyies madrilenyes de vers que d'un cap de l'any a l'altre, i sobretot a l'estiu, pasturen per aci com a terra conquistada.»

El nostre company té raó. I per la nostra banda recolzem la seva nota amb uns comentaris de la nostra collita.

Comencarem dient que el fet d'ésser o d'anomenar-se amic del teatre, en català, suposa unes determinades obligacions i adhuc gustos i no dona dret a representar comèdies dolentes, com *Hay que ser modernos*, d'un senyor que s'anomena Honorio Maura, i no permet, tampoc, posar en escena una altra comèdia, aquesta no dolenta, ans bé idiota, titulada *El negro que tenía el alma blanca*. Suposa, en tot cas, representar comèdies catalanes dolentes, que també n'hi ha, i principalment bones, que tampoc no en manquen. I de no fer-ho així, cal modificar el rètol de la façana en aquest sentit: *Amigos del Teatro*, en castellà, i declarar la seva adhesió manifesta i incondicional a la carrincloneria castellana de segon grau.

En honor a la veritat hem d'aclarir que *El negro que tenía el alma blanca* no fou representada en una funció organitzada per aquests amics del teatre que s'embadaleixen sentint parlar castellà macarrònic, sinó en una entitat catalanista, en la qual les discussions polítiques han estat interdites reglamentàriament. La qual cosa vol dir que encara hi ha un pitjor.

Bé. Com que la malura ja s'ha generalitzat, és hora de sortir-li al pas. I de dir, clar i català, que per aquest viatge a la carrincloneria teatral castellana no calien alforges del país.

Que ésser o dir-se amics del teatre no vol dir establir sucursals als pobles de Catalunya, i ara menys que mai, del Poliorama o del Barcelona, amb l'objecte, al capdavall, de proporcionar-se la satisfacció vanitosa i puèril d'acoblar la carrincloneria pròpia amb la que traspuja d'aquesta mena de teatre, fent-ne un producte estival embafador.

Esser o dir-se amics del teatre suposa realitzar quelcom de més seriós que no pas el cultiu d'un passatemps grotesc. El nom que hom adopti suposa un criteri, un coneixement i un gust determinat. L'actuació seguida fins ara per la major part de les agrupacions esmentades dona a entendre tot el contrari.

No exposaríem aquest parer nostre si veiéssim que, almenys, presidís un criteri afinat en la tria de les obres. Però resulta que és val del Pedro Mata al Muñoz Seca, passant pel Maura i altres *quiconques*, amb una inconsciència esfereïdora i, francament, no resulta gens afortunada, imagar-se que al capdavall del que es tracta és de demostrar, en comptes d'una autèntica amistat pel teatre, unes ganes irrefrenables d'embadalir-se amb uns perfectes provincians escoltant les frases subenginyoses d'un Muñoz Seca o els buidors retòrics, pseudo-transcendentals i, de fet, analfabets, del rabiosament monàrquic Honorio Maura, passant per totes les gradacions de la carrincloneria.

Nosaltres som dels que hem dit i repetit que, en general, el teatre castellà contemporani, començant pel de Benavente, és analfabet i pedant quan té la pretensió de plantejar i resoldre «problemes», i que quan es mou en un ordre més limitat, no passa d'ésser la continuació de la típica penya de cafè madrilenya consagrada al xisto, per bé que remullat i diluït pel cafè amb llet.

D'aquest teatre només se'n salva un autor: el senyor Carles Arniches, davant del qual ens treiem el barret amb tots els respectes.

Al costat d'aquest teatre que comença amb *Los malhechores del bien* — el títol solament, ja promet — i acaba en *Las mujeres del Zodiaco* — car tot, al capdavall, ve a ésser el mateix —, la nostra *Botifarra de la libertat*, el nostre *Castell dels Tres Dragons*, la nostra *Teta Gallinera*, posem per exemples, són obres molt importants. I el *Don Gonzalo o l'orgull del gac assolèix* categoria shakespeariana.

Hem dit més amunt que per aquest viatge cap al país inefable de la carrincloneria no calien alforges? Afegim que, encara menys, aquestes alforges han de portar el rètol d'Amics del Teatre, en català, la qual cosa es pot considerar en aquest cas com una solemne rifada.

JAUME PASSARELL

La Niña de los Peines

Fins als més allunyats de les aficions folkòriques deu haver arribat alguna vegada el nom famós d'aquesta dona, veritable institució del *cante jondo*, més conegut ara amb el pintoresc nom d'òpera flamenca.

Això d'òpera flamenca sona d'una manera estranya i molta gent no encerten a explicar-se que té a veure l'òpera amb el *cante jondo*. A desgrat del que sembla, l'explicació no pot ésser més senzilla. Els con-

—Vaig debutar, per casualitat, o més ben dit per delegació, en una caseta de la Fira de Sevilla, on cantava el meu germà Arturo, aquí present («Molt senyor meu», encaixades), substituint-lo un dia que havia begut. Aquesta contingència solia ésser tan freqüent, que vaig començar a fer-me cèlebre. Aleshores tenia vuit anys, o sigui que ja en fa trenta-cinc...

—...?

—Per què em diuen Niña de los Peines? Doncs per casualitat, i gairebé a desgrat meu, perquè cantava un estil del qual vaig fer una creació personal. Era una mena de *tanguito*, el *Tanguito de los peines*, una interpretació d'una cançó que de petita havia sentit a un cec de Pila (Sevilla). No era un estil de molta puresa flamenca, i el vaig deixar córrer aviat. Per això, per aquest origen, no m'agrada el meu nom de guerra; més m'estimo el meu primitiu nom, el que la gent em va esborrar per a dir-me ja sempre la Niña de los Peines.

—...?

—Quan vaig començar a ésser cèlebre, em deien la *hermana de Arturo* (i aquí es mira orgullosa el seu germà, segura d'haver-li donat una satisfacció).

—...?

—El meu debut formal com a cantadora, i ja com a Niña de los Peines, va ésser per allà l'any primer d'aquest segle, a Madrid, al Café del Brillante, alternant amb tot el bo i millor del *cante con fundamento* (és com ella anomena el cant bo de debò i de bon estil). Aleshores, en aquest cafè cantaven Arturo Pavón (el seu germà), Angel de Baza, Manuel Torres, un dels més inoblidables estels de la flamenqueria; Chacón (Don Antonio), un cantador davant la memòria del qual cal descobrir-se. En aquell temps, jo guanyava quatre duros. Don Antonio Chacón en guanyava sis, i era el que en guanyava més. Dos anys després, vaig ésser contractada per anar a Jerez, guanyant vuit duros diaris; superava Chacón, amb gran esverament dels consagrats. A Jerez vaig romandre molt temps a la Primera de Jerez, la taverna més famosa i reconstrada del món, llavors, la veritable Meca del *cante con fundamento, soleares, seguiriya, gitanas, bulerías*, tot allò que d'ací vint anys, si Déu no hi posa remei, no hi haurà qui pugui sentir-ho perquè no quedarà qui pugui cantar-ho. Chacón va fer molt per la conservació del cant pur, i en la seva lluita contra el mal gust del gran públic, va patir molt; els darrers temps de la seva vida va ésser a bastament xiulat per no ajupir-se a adaptar el seu repertori, que era un tresor de tradició, als imperatius de la moda. Jo vaig capejant el temporal amb un xic més de transigència, tot no oblidant el que és el cant bell i cultivant-lo per poc que l'ambient ho permeti.

—...?

L'any 13, abans de la guerra, vaig ésser contractada amb el guitarrista Molina per a impressionar discos a París i a Berlín. Sóc la primera que ha cantat flamenec al gramòfon. Quan vaig fer les primeres proves, els enginyers alemanys ploraven sentint-me cantar *soleares*, tant de sentiment hi posava.

—...?

—He guanyat molts diners, i en guardo alguns que em permetin tenir una vellesa tranquila. De quatre duros que guanyava quan vaig començar, he arribat a guanyar-ne cent, que és el que ara cobro per cada concert.

—...?

—No us puc pas dir qui m'agrada més ni qui m'agrada menys, car la nostra gent és molt susceptible, i no podria fer tants elogis com caldria perquè tinguéssim la festa en pau. Us podria dir què és avui, pel meu gust, el més gran de tots els cantadors, però no fóra ben vist que ho digués jo mateixa.

—...?

—No us pensu que parlo de mi. I ara! Ni del meu germà Arturo. Es tracta d'un altre germà més petit que jo i de l'orientació del qual m'enorgulleixo, Tomás Pavón.

La Niña de los Peines no vol ésser més explícita, però hem pogut saber que en aquest germà seu veu el seu hereu, l'home en qui ella farà continuar la tradició del seu nom gloriós i tota la puresa del *cante con fundamento*.

Per acabar, vàrem preguntar-li com neix, com es forma, com aprèn i es perfecciona un cantador, com va fer-se ella mateixa... —Això no s'aprèn. Es troba al bressol, s'ensuma al carrer i es perfecciona a la vida. Cadascú s'ho fa ell mateix com pot, i si surt bo o dolent, ja ho diuen els altres, i de vegades triguen molt a dir-ho.

—...?

—Però un gitanot d'aquells que volten sempre la Niña, va voler treure'ns de dubtes: —*Zabusté cómo fué que se dedicara la Niña al cante? Pue yo ze lo explicaré a usted en dos palabras. La Niña, zabusté, fué a Madrid con su mare, pa ve a su tia Tomasa, pero en cuando llegaron la tia Tomasa s'había muerto y entonces, pos claro, no tuvo más remedio que dedicarse al cante.*

Vàrem plegar. A la terrassa anaven arribant els que sortien dels toros, de veure el Gallo i Belmonte. Tot plegat agafava un aire retrospectiu. La Porta de la Pau es coronava amb un crepuscle sinistre. Pujarem la Rambla tot recordant aquella *copla por soleares* que la Niña de los Peines ha fet famosa: —*Deja que la gente hable, que más hablaron de Dios y era de mejor linaje.*... —...?

ERNEST GUASP

La Niña de los Peines

certs de *cante jondo* s'han acollit a aquesta denominació perquè, davant la Hisenda, l'òpera gaudeix d'un tracte de privilegi pel que fa als impostos a pagar.

Això fa possible que sovintegem ara les manifestacions d'aquest art, no prou conegut ni considerat. Aquests darrers dies, a Barcelona, han desfilat, en quatre sessions, el bo i millor dels cultivadors d'aquest gènere difícilíssim: Cepero, Niño de Marchena, Pena (fill), Canalejas, Pepe Pinto, Niña de los Peines, i els famosos guitarristes Montoya, Niño Ricardo, i altres elements remarcables.

Per sobre de tots ells, i gairebé de tots els que s'hi dediquen, destaca el prestigi de la Niña de los Peines, que és avui, a més a més del valor més positiu de tota la gamma contemporània, la representació més genuïna del que el *cante jondo* té de tradició i d'història, per bé que sigui aquesta una història gairebé inèdita. La Niña de los Peines és la depositària de les veritables essències tradicionals del *cante jondo* pur, de l'autenticitat dels bells estils, a través de totes les corrupcions causades per la comercialització del gènere.

La ingeneràcia del gran públic en el cant flamenc — que en principi només era cultivat per a esbarjo d'uns quants, en reunions gairebé íntimes, d'una selecció espontània, feta perquè la gent aleshores cercaven el cant, a l'inrevés d'ara, que el cant cerca el públic — ha fet que en l'execució i en l'elecció del repertori mani el públic allà on abans manava l'artista, i això ja se sap que acaba cantant cuplets.

Es per això que en aquestes quatre sessions hem sentit, a petició de gran part del públic, com el Niño de Marchena feia una interpretació d'un cursi pujat d'allò dels germans Quintero en *Amores y amorios*: «*Era un jardín sonriente — era una tranquila fuente — de cristal...*» posant-hi tota l'ànima i un munt de condicions personals que són un prodigi i han fet famós el seu nom, que és un dels primers dintre el flamenec, a despit d'aquestes desviacions lamentables.

Hem sentit també com Pepe Pinto, un gran cantador de fandango, ens explicava la llarga història *de la hija que vendió su honra para salvar a su madre enferma, y el hombre que la compró no quiso hacer uso de ella* (!) i *con la chica se casó*. I com Canalejas, un minyó que ha estat la darrera revelació i que és un estilista remarcable, després de cantar admirablement uns *fandanguillos por soleares*, tancava la seva actuació amb un cuplet: «*Rocio, manojito de claveles, capullito floreción*, amb un ritme barretat de pasdoble i de ganes d'acabar.

I fins hem vist com la Niña de los Peines és anunciada, al cap de trenta-cinc anys de cantar, com «la creadora del Manolito Reyes»...

Tot això ens ha fet acostar-nos a la famosa Niña, en busca de la seva autoritzada opinió i quelcom més d'interessant sobre la seva pintoresca persona.

L'hem trobada, després de moltes dificultats, en la terrassa d'un cafè de la Rambla on solen reunir-se tot de cantadors, toreros, guitarristes, gitanos i gent així. Malgrat ésser un lloc públic, la Niña de los Peines hi tenia visites. Estava voltada de gitano. I el bo és que a les nostres preguntes sovint responia tothom abans que ella. Un de més decidit ens interrompé dient-nos: «*Usté, lo que tiene que poné en los diarios es que la Niña de los Peines es mundial*», gairebé com donant per acabat un interviu que tot just començava.

—Jo em dic de debò — ens diu la Niña — Pastora Pavón Cruz, vaig néixer a Sevilla, fa quarante-tres anys, al carrer del Valle, i sóc gitana com tota la meva família.

—...?

The Majorca Sun
and
The Spanish Times
El més important setmanari anglès que es publica a Espanya.
Llegit per tots els anglesos i americans
25 cèntims en tots els quioscos

El Hostal del Gall
JA TÉ ENCESA LA CUINA
Plats típics catalans
PEIX A LA MARINERA
Plaça de la República
cantonada Fiveller
Telèfon 18548

PUBLICINEMA
Passatge de Gràcia, 57. — Telèfon 79661
De les 3 tarda a la 1 matinata
SEIENT. UNA PESSETA
CURIOSITATS MUNDIALS
L'AMOR D'UNA SECRETARIA
NOTICIARI FOX SONOR
LA PATRULLA DEL DESERT
LA VOLTA CICLISTA A FRANÇA

SEBASTIÀ GASCH

LES LLETRES

ARA FA DEU ANYS

«L'Angel se'ns mor!»

Serien les tres de la matinada quan vaig sortir de l'Ateneu. A la plaça de Catalunya vaig pujar a un 21. A la plataforma del darrera hi anava Pere Aldavert.

—Vós a aquestes hores? — vaig dir-li, tot sorprès.
—Me'n vaig a buscar En Solé i Pla. L'Angel se'ns mor!

No vaig saber què respondre. I vaig decidir acompanyar l'íntim de Guimerà a cal metge. Mentre Aldavert pujava l'escala, em vaig quedar a esperar-lo, a la vorera de la Ronda de Sant Pere, davant de can Solé i Pla.

Mentrestant, el vigilant, al qual s'havia afegit el sereno, em preguntava, em buscava conversa, i en saber que anàvem a despertar En Solé i Pla perquè En Guimerà s'estava morint, exclamava:

—Don Angel es mor? Quina desgràcia per a tots!
Aquests mots poden servir d'índex de la popularitat del nostre dramaturg.

Al cap de poca estona, baixaven Pere Aldavert i el doctor Solé i Pla. Aquest va entrar un moment a can Vicenç Ferrer, a proveir-se d'uns inyectables, i tots tres, a tota pressa, ens dirigírem al carrer de Petritxol, on Pere Aldavert vivia i on s'estava morint don Angel.

En aquella casa, com és de suposar, regnava el desconsol: el doctor Solé i Pla es mostrava francament pessimista.

—Però, no es salvarà? — preguntava Adriana Aldavert. I com que aquesta pregunta no obtenia resposta afirmativa, Adriana Aldavert arrencava en un plor desfet.

—Per Déu, calla! — li observava la seva germana Sara. — No veus que l'Angel et pot sentir?

—Pobre Angel, com pateix!
—deia Pere Aldavert.

Des de la cambra on es trobava el malalt va arribar al menjador, un ail desesperat. Tota la família Aldavert s'hi traslladà apresadament.

Em vaig quedar sol. Les mirades se me n'anaven a les parets de l'habitació, plenes de quadros i fotografies. Un retrat de Margarida Xirgu, afectuosament dedicat al dramaturg. Una corona de bronze. Un Manel... Una fotografia sobretot s'enduia la meua atenció; hi havia el poeta rodejat d'infants, acariciant amb els dits les galtes de les criatures que se'l miraven amb ulls de curiositat. El rostre de Guimerà tenia una expressió alegre.

Damunt el marbre de la xemeneia hi havia un retrat del poeta, amb la seva barba i els seus llents, i uns ulls la llum dels quals era esmortida, d'aquell color mal definit que tenen els ulls dels vells i de les criatures de pit, però d'una expressió dolça i malenconica.

Seguia dedicant-me a la contemplació dels objectes d'aquell menjador, quan va tornar-se'n hi a reunir la família Aldavert. Sara i Adriana refusaven, sense raonar-la, com absurd la idea que Guimerà pogués arribar a morir-se, a despit del que deia Solé i Pla:

—Molt greu, molt greu... El que és jo, per desgràcia, no puc concebre cap esperança...

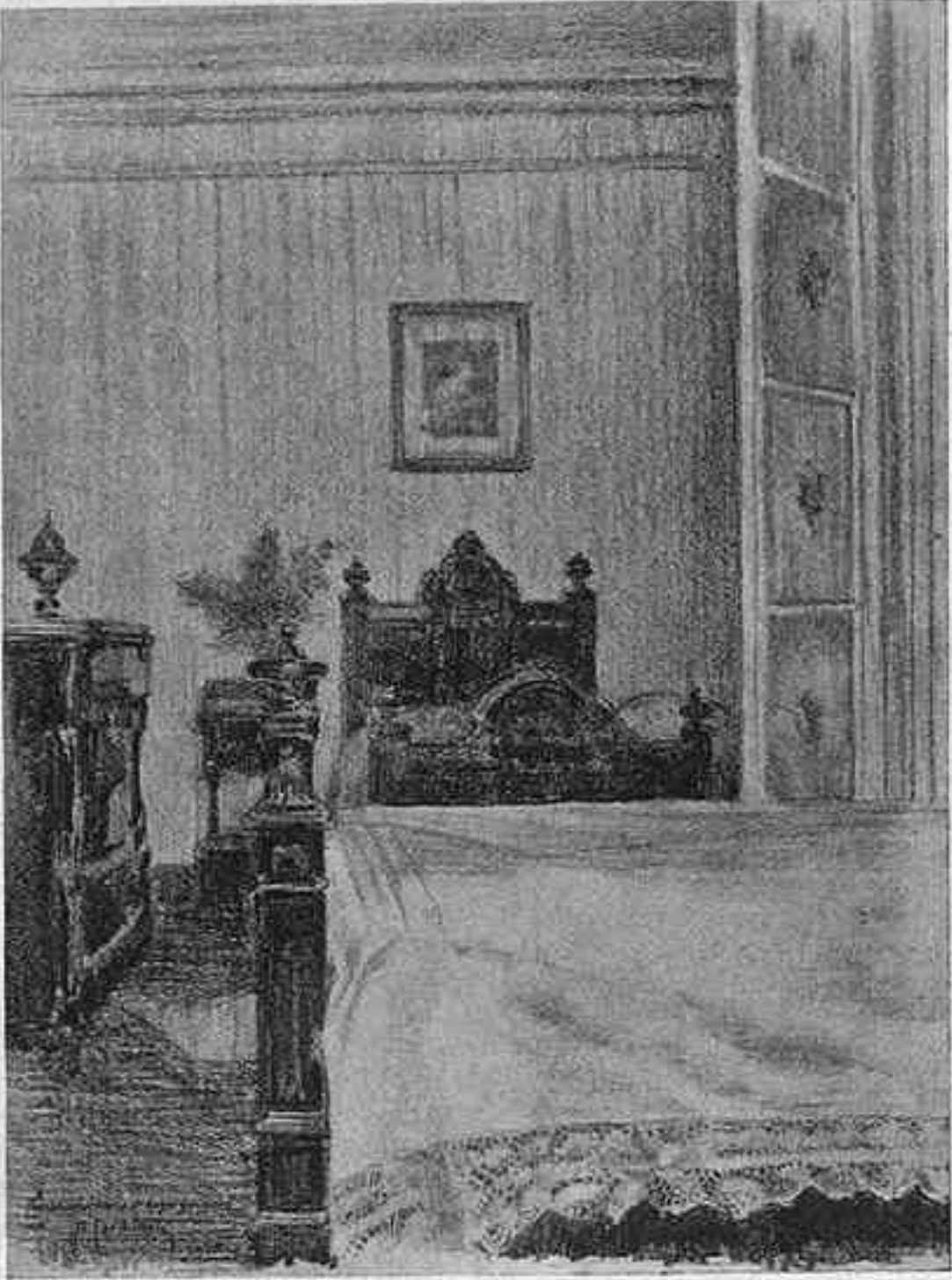
Pere Aldavert va tornar al capçal del llit del seu amic que se'l moria irremediablement. Adriana va seguir el seu pare. En Solé i Pla donava disposicions.

—Podrà reposar?
—No ho crec — deia el metge.
Adriana va tornar:
—Ja no es queixa. Qui sap...

Aquesta filla de l'Aldavert tenia una esperança contra totes les adversitats. Abans de retirar-se, el doctor Solé i Pla volgué tornar a veure el malalt. El pols era molt debíl; la temperatura, inferior a la normal.

Què es podia esperar? Sara i Adriana no més esperaven un miracle.

El rellotge deixà caure les cinc. Queien a poc a poc les campanades de la torre de la Catedral; després, del campanar del Pi; després, la campaneta d'un convent anunciava

La cambra mortuòria d'Angel Guimerà (dibuix d'A. Cardunets)

a missa matinal. En una galeria propera, un canari començava a cantar.

Ens acomiadàrem de la família Aldavert i sortírem, el doctor Solé i Pla i jo. Al carrer, les cases encara dormien, amb les persianes i les cortines caigudes. Al carrer de la Portaferrissa ens vàrem creuar amb unes monges que es miraven molt el metge. Potser el coïncien d'alguna casa on havien vetllat malalts. Caminàvem silenciosos.

—Queda alguna esperança, doctor? — vaig dir per a trencar-lo.

—Cap, ni una. A penes si pot parlar. S'està morint com una criatura. Només un moment s'ha queixat, perquè patia horriblement. Dintre poques hores entrarà a l'agonia, que potser serà llarga...

—Però, aquesta tranquil·litat d'ara?

—No vol dir res. L'Angel se'ns mor...

El dia avançava. Pels carrers, pels tramvies, anaven gent que havia de començar el treball. Ja feia estona que era clar quan deixava el doctor Solé i Pla a la porta de casa seva, a la Ronda de Sant Pere. Després de tancar la porta, el vigilant es posà a parlar amb un dependent de can Vicenç Ferrer que li havia preguntat:

—Com segueix En Guimerà?

—Déu de Déu! Quina desgràcia per a tots — va acabar el vigilant.

Vaig empendre, tot trist, Passeig de Gràcia amunt. Barcelona es desvetllava sota un sol ardent.

De tot això, ahir en va fer deu anys. Tot-hom recorda, després, aquell enterrament apoteòsic, i tothom recorda, més encara, el nom d'aquell gran català.

RAFAEL MORAGAS

UNA NOVEL·LA DE GIRAUDOUX

«Combat avec l'ange»

Un dels més notables escriptors francesos contemporanis és Jean Giraudoux, que, com Paul Claudel, pertany a la diplomàcia, en la qual inicià la seva carrera en 1910, després de viatjar per Amèrica i per Alemanya. D'altra banda, és prou sabut que bon nombre d'escriptors francesos són funcionaris.

Diu que Giraudoux és un escriptor difícil. Això no és exacte, si no es vol reduir al mínim la facultat comprensiva del lector d'avui dia. És cert que tots els llibres de Giraudoux conquisten el lector pel *charme* que desprenen, però sovint no és massa fàcil entreveure, sota les allegories refinades i el contorn agradablement precís del pensament i de la forma, el sentit i en totes les obres del gran escriptor. Però es pot afirmar que el fet dominant que apareix de l'examen de totes les obres de Giraudoux, és la puixança creadora de la intel·ligència.

No fa gaire que aquest escriptor ha publicat una nova novel·la, *Combat avec l'ange*, que ha estat rebuda, en general, favorablement per la crítica.

En aquesta novel·la hi ha trossos admirables com un col·loqui entre el president Brossard i un industrial metallúrgic alemany, que recorda aquella traça que en 1928, amb *Siegfried*, posà Giraudoux al primer rengle dels autors teatrals francesos. El president Brossard, en el qual es reconeix immediatament Briand, és perfilat amb la mateixa mà de mestre que, en 1926, en *Bella*, retratava al viu, sota noms manlevats, Poincaré i Berthelot.

Giraudoux té un càrrec important al Quai d'Orsay, que per ell és un observatori d'homes i de fets. L'hem vist alguna vegada en la planta baixa d'aquell edifici, en la seva taula, quan era cap de l'oficina de premsa. La seva mirada serena darrera les ulleres, el seu somriure lleu i gairebé perenne, ens feien pensar en la famosa frase de Buffon: «l'estil és l'home». L'estil és, en efecte, un dels majors encisos dels llibres de Giraudoux, acompanyat però d'una profunda concepció de pensament.

Tant en el teatre com en la novel·la, Giraudoux ha conegut l'èxit, de públic i de crítica; fins hi ha qui ha dit que era el més interessant dels escriptors que s'han afirmat després de la guerra.

Han estat cercades similituds entre Giraudoux i el seu company en la carrera diplomàtica, Paul Morand. En la nostra opinió, no hi ha tal. Giraudoux juga amb ele-

Giraudoux, per Major

ments superiors als de Morand; mentre els jocs de paraules i d'imatges d'aquest són comprensibles per tothom, Giraudoux s'emmerxa en jocs més subtils i d'una major intel·ligència.

Giraudoux havia estat un col·laborador de Briand i d'Herriot. La conversa, del *Combat avec l'ange*, entre Brossard (Briand) i l'industrial alemany, ens revela Giraudoux com un dels exponents d'aquella França intel·lectual, pacifista i democràtica, i posa sota la seva veritable llum la figura de Briand, que les *Memòries* de Stresemann tenien la pretensió de disminuir.

Quina intriga té — potser es preguntarà el lector — aquesta novel·la de Giraudoux? Ah, no és pas costum actual el d'explicar l'argument de les novel·les, mal que no sigui sinó per a no estalviar la feina de llegir-les al lector massa amic de les comoditats i poc inclinat, en aquests temps de presses i de crisi, a comprar llibres.

Jean Giraudoux nasqué en 1882 i debutà en 1909 amb *Les Provinciales*; dos anys després publicà *L'école des indifférents*, i *Lectures pour une ombre* en 1917 i *Simon le Pathétique* en 1918. Però el seu renom data de després de la guerra. Entre les seves obres, anotem: *Elphéor* (1919, refeta en 1926), *Adorable Clio* (1920), *Suzanne et le Pacifique* (1921), *Siegfried et le Limousin* (1922; sis anys després, repregué el tema per a fer-ne una obra teatral), *Juliette au pays des hommes* (1924), *Bella* (1926) i la seva continuació, *Eglantine*, plenes d'allusions polítiques. L'èxit de *Siegfried* el decidí a continuar pel camí del teatre: *Amphitryon 38* (1929), *Judith* (1932) i el recentíssim *Intermezzo*, sense abandonar però la novel·la.

Jean Giraudoux ha exercit una àmplia influència per l'originalitat del seu estil i l'encís poètic de les seves creacions fins al punt que se'l considera com un cap d'escola.

ATHOS NOVELLIS

LENDING ANGLICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

ELS LLIBRES

Jean Cocteau, *Els infants terribles*, trad. R. Xuriguera. — Aldous Huxley, *Dues o tres gràcies*, trad. Maria T. Vernet. (Edicions Proa)

En la sèrie estrangera de llur *Biblioteca A Tot Vent*, les Edicions Proa han publicat darrerament la versió de dues novel·les que, tot i ésser curtes de dimensions, tenen indubtablement una positiva importància per tal com representen la primera aportació al català de l'obra de dos dels escriptors més representatius del nostre temps. Així com dir-me la producció de Cocteau, *Els Infants*

Jean Cocteau

Terribles té una gran categoria, perquè representa, gairebé, l'únic del seu autor en el camp de la novel·la, l'obra traduïda de Huxley no té una importància similar i és, indubtablement, inferior en força i en transcendència al *Point Counterpoint*, a l'*Antic Hay* i fins i tot al divertidíssim *Brave New World* del qual vaig parlar damunt d'aquestes pàgines. *Dues o tres Gràcies* es classifica dintre les obres menors de l'autor de *Crome Yellow*, però tots aquells que hagin llegit els admirables contes i les novel·letes agudíssimes d'Aldous Huxley saben com, aïdhuc en les pàgines més insignificants de les seves espirituals historietes, tot el talent i tota la intel·ligència finíssima d'un dels esperits més selectes dels nostres temps brillen amb esclat. La tria, doncs, si havia de limitar-se a una obra d'un nombre màxim de pàgines, ha estat ben feta, i permetrà al lector català que desconegué Huxley d'acabar-se amb un dels coneixedors més lúcids de l'esperit humà, del nostre temps i de llurs contradiccions i conflictes.

He estat sempre un admirador a contracor de Cocteau. Enormement intel·ligent, però sempre amb un punt d'esnobisme, d'aïny d'*d'èpater le bourgeois*, de fer la tombarella gratuïta i d'evadir-se a un paradís artificial per dur-ne unes quantes imatges inèdites: un comediant perfecte. Fill i col·laborador directe de l'època brillant i turbulenta dels Balls Russos, sempre n'ha conservat l'afecte al decoratiu estilitzat i la dèria per una modernitat ultrancora. Però escriu tan bé, sap crear tals suggestions i donar un nou prestigi inèdit als mites seculars, té un tal estil nerviós i acerat, que de vegades s'emboïlla amb les fongoses del somni per a llançar de cop les seves agudes sagetes, que *Els Infants Terribles*, llegits en llur traducció catalana, han refermat la impressió que la lectura de l'original m'havia produït. Pau i Elisabet, germans massa units per baralles constants, egoistes a consciència, situats més enllà de la innocència i de la perversitat, que habiten un món propi al qual admeten Gerard i Agata, éssers normals que caldrà eliminar, no són, però, figures representatives del nostre temps. Pertanyen al mateix món greu i fatidic on Cocteau ha anat a trobar Orfeu i Èdip per reconstruir amb mots moderns i sentiments eterns la tragèdia de llur destí. Pau i Elisabet, incestuosos a llur insubada, redimeixen amb la mort que els uneix de nou, amb el suïcidí alliberador que l'ombra nefasta de Dargelos presideix, tota la banalitat i la poca-solta de llur vida inútil.

Lluny, enormement distant d'aquest món de fantasmes intel·lectuals, Aldous Huxley en *Dues o tres Gràcies* ens presenta una dona, una simple dona sense complicacions, però apta a rebre la impressió transformadora dels homes que estima. Gràcia, mare de família avorrida i conscient dels seus deures, desapareix per donar lloc a d'altres éssers físicament iguals, però que han adquirit un in-

terès i un coneixement extraordinari de la música, o que sostenen i practiquen curioses teories llibertines sobre la vida o que gaudeixen dels delícies discutibles d'un particular masoquisme espiritual. Sota d'aquestes Gràcies divergents, hi ha sempre, tanmateix, la Gràcia única: «una noieta un xic lleïta, però molt gentil i a estones bonica gairebé», que es lluria a l'amor amb totes les seves facultats, i que al final, decebuda i traïda, invoca la mort.

Tots els personatges de Huxley i llurs dèries són tan naturals, tan contemporanis nostres, que aïdhuc quan el retrat esdevé caricatura i l'exageració del caràcter o de l'escena esdevé visible i traïx el crític somrient i implacable dels nostres costums que dobla el Huxley artista, admetem les figures en el nostre món i les sentim familiars i humaníssimes. Les observacions del novel·lista sobre les diverses espècies dels lluares, meravellósament il·lustrades, el tipus (altrament, característic en l'obra de Huxley) de l'home refinadament egoista en el gaudi de l'amor, personificat ací pel magnífic Kingham, i sobretot l'escena final entre Gràcia i el seu amant, comiat d'un patetisme punyent i que una exemplar simplicitat de mitjans suggereix, així com l'evocació de l'estructura temàtica de l'*Arietta* de Beethoven, que clou el llibre, fan de *Dues o tres Gràcies* una bella novel·la, d'una intel·ligència que no exclou pas l'interès ni la diversió. (Perquè, i em sembla útil de remarcar-ho, Aldous Huxley no oblidà mai d'ésser interessant i divertit.)

Tant Maria Teresa Vernet com Ramon Xuriguera han fet precedir llur traducció per una introducció en la qual estudien, respectivament, les figures de Huxley i Cocteau. Presentació molt justa i dita amb els mots que cal, el pròleg ajuda a comprendre i assimilar l'obra traduïda. Si en aquest aspecte

Aldous Huxley

la feina de Maria Teresa Vernet i de Ramon Xuriguera mereix les més sinceres lloances, potser en l'aspecte de la traducció hi ha algunes deficiències que una correcció més severa hauria segurament eliminat. Jo comprenc que traduir la prosa de Jean Cocteau és una tasca molt difícil, però és inadmissible en un bon coneixedor del francès que tradueixi un sacré bruit com un soroll sagrat.

RAFAEL TASIS I MARCA

ESTIUEJANTS!

No feu a l'atzar les vostres lectures
Al camp o al balneari no tindreu
a mà els llibres que voldríeu, si
abans no heu passat a proveir-vos
a la:

LIBRERIA CATALONIA
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190 BARCELONA
Tele: "Carbur" Mallorca, 232 Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BU-FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Exit en la mida
Corbates innarrugables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Llegiu cada dia
LA PUBLICITAT
el millor diari català

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Viatge en autocar Pullman a Suïssa, Alemanya,
Itàlia i França amb motiu de la Passió a
OBERAMMERGAU

Dotze dies de delicioses vacances per
720 ptes. tot comprès

Pròxima sortida: 31 de juliol. - Ultims dies d'inscripció

LENDING ANGLICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

LES ARTS I ELS ARTISTES

Els premis dels Salons PROJECTOR Novetats arqueològiques

Com no podia ésser d'altra manera, darrera l'atorgació dels Premis dels Salons de Primavera, ha aparegut la incondicional rastellera d'imprecacions i de disgustos entre els artistes que componien el catàleg. Aquesta inveterada actitud, a la qual afortunadament no ens acostumarem mai, ens ha fet pensar, en més d'una ocasió, que caldria establir una norma limitadora en la concessió. És a dir, subjectar aquesta a condicions que no deixin lloc a dubtes quant a la idea per la qual s'ha premiat una obra determinada.

Per estímulo i per consagració són els títols que compten amb menys possibilitats d'equívoc, i per tant són els que de fet limiten més estretament les possibilitats de l'escàndol ulterior.

Sentades les coses en aquest punt, ens permetem de pensar que amb el desistiment alludit s'evitarien els enrunaments morals i l'eclosió de les protestes que gairebé sempre deriven en lamentables atacs personals.

Cal però que fem constar el nostre criteri respecte quina de les dues espècies de premi preferim.

La situació actual del nostre art, on domina una monotonia considerable amb poques desviacions cap a la genialitat, ens fa decantar preferentment per escollir la recompensa cedida a l'estímul.

Parlant sobre fets concrets ens entendrem millor.

El Premi Isidre Nonell, recaigut sobre l'obra de Manuel Humbert, el considerem d'atorgació perfecta, ja que participa de l'estímul en una gran part i d'una consagració en un petit percentatge.

Humbert — com si el premiat hagués estat Domingo, Sisquella o algun altre nom que podríem trobar —, significa per a l'art català una veritable fita. Fita que en aquests temps de culte al quadre, deixa entreveure disposicions per atènyer tots els ideals que la pintura reclama.

En canvi, el Premi Damià Campeny, concedit a l'escultor Clarà, representa un fallit discutible en tot el seu contingut. L'estímul, amb l'artista alludit, no hi compta ni hi pot comptar. És cert, nosaltres no en dubtem ni un moment, que Clarà és mereix un premi, però aquest, adhuc per la importància de l'artista, ha d'ésser d'una altra mena. Hi ha, per exemple, una Medalla de la Ciutat i altres distincions més escaients.

Si el Premi Damià Campeny li fou donat en caràcter de consagració, la idea no fou tampoc d'un gran encert. Clarà potser està per sobre de les consagracions d'aquesta mena, i el fet d'haver guanyat el premi sempre ens farà un efecte semblant al que ens faria Pau Casals vencedor en un concurs de violoncellistes.

Si ara reconeixem, doncs, que Clarà, per les seves circumstàncies especials, esdevé un cas únic a Catalunya, ja som a haver de proclamar la necessitat de l'orientació dels premis cap a un camí d'estímul.

Donades les característiques del nostre art contemporani, en el qual existeix una enorme analogia qualitativa, haver de premiar en aquelles condicions seria una labor d'una visió i responsabilitat molt accentuada.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa del'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

des que sols evitarien els comentaris encesos pel que respecta als genèricament qualificats de «consagrats», però que ja constituiria un èxit obtingut sobre la maledicència tan escampada en els medis artístics.

Concloem doncs que els premis enguany instaurats han tingut, pel que fa a l'escultura, una falla que com més temps passi més proporcions adquirirà, ja que al voltant del vencedor s'han aplegat obres i autors que requerien, per la seva continuï-

Clarà — Nu de noia (Premi Damià Campeny 1934)

tat, el seu valor i la seva obligada modestia, una mirada més exorable. En una paraula, el premi ha deixat d'ésser aquell estímul tan de primera necessitat en l'exercici de l'art a casa nostra. I pel que fa a la pintura, estenem la nostra felicitació als que han fet prevaler el nom d'Humbert, servint així l'enlairament de la pintura eridada a perdurar a través de totes les temptatives i les falses elucubracions. Amb aquesta decisió, ja hem dit que hauria estat igual recaient en algun altre artista, s'ha vingut a premiar l'art que compta amb més arguments per a fer retornar la pintura al seu veritable punt de partida, que mai no serà l'ús i abús del quadre pel quadre.

Un renaiement en aquest sentit podria portar l'atorgació del Premi Isidre Nonell pel que ha representat. Si així fos, seria l'hora de creure més que mai en l'eficàcia dels premis d'estímul. I ja ens perdonaran els lectors la repetició infinita d'aquest mot en el present article.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

«Publi - Graf»

Acaba d'aparèixer a Barcelona una nova revista, que, com a portaveu del Publi-Club, és dedicada exclusivament a qüestions publicitàries.

Aquesta nova revista, *Publi-Graf*, és presentada en fulls taladrats, tal com un bloc, de manera que, en ésser col·leccionada, hom pugui aplegar els treballs publicats segons una rigorosa classificació per matèries.

Dels diversos treballs que conté, tots ells interessants atès el programa de la revista, citem, pel seu caràcter més escaient a ésser remarcats en una pàgina de qüestions artístiques, l'article de F. Millà, *L'art de fer parlar les lletres*, del qual extraïem aquests paràgrafs:

«Llegir no és — com fan els infants — desxifrar les lletres una per una, sinó més certament fotografiar grups de lletres o de mots formant imatges.

«Això ha fet que els dibuixants que es dediquen a la publicitat, en creure que amb la lletra d'impressió no es podia obtenir aquella flexibilitat adequada en casos concrets, ni molt menys la decoració d'un text determinat, ni l'homogeneïtat lletrística amb el grafisme publicitari, s'hagin pensat que aplicant el seu art al dibuix de lletres de fantasia, podrien donar nova vida a l'anunci il·lustrat. Però quan no es domina la tècnica epigràfica, i sols es fa gala d'una audàcia artística que consisteix a canviar l'estructura bàsica de l'alfabet romà, presentant-lo en formes i masses noves i estranyes, llavors es viola l'hàbit de la lectura del públic, destorbant una reacció òptica del qual el costum de tota la vida n'ha fet un instint del lector.»

Watteau i Quillard

Hi ha plet entre el Museu del Louvre i l'antiquari que li va vendre, aviat farà cinc anys, dos quadros que tothom va creure aleshores que eren de Watteau, i que després d'una campanya del diari *Comedia* calgué acabar atribuint-los més modestament al seu alumne Quillard. Preses per uns Watteau, aquestes teles passaven per obres mestres. Reconeugudes com de Quillard, ningú no en vol sentir parlar. I el Museu — d'altra banda, sense que sigui posada en causa la bona fe de l'antiquari, ni el cop d'ull del conservador que proposà l'adquisició — reclama la suma d'un milió i mig de francs, pagada per aquests desgraciats quadros quan es creia que eren bons.

Evidentment, aleshores hom havia fet massa honor a Quillard; però ara no mereixia tan mals tractes. No era pas aquesta l'opinió d'un marxant dotat de flair, mort recentment. D'ençà que començà a ésser discutida l'adquisició del Louvre, feu venir de Portugal — on Quillard visqué llarg temps i on es trobaven la majoria de les seves obres — les millors teles d'aquest pintor, llavors cop conegut, per deixar que s'anesin fent bones en el seu magatzem, on encara deuen trobar-se.

Pensava, amb raó, que una confusió tan oficial conferia al deixeble de Watteau una vàlua que tard o d'hora es convertiria en una cotització com fins aleshores no era d'esperar.

Lladres experts

Tal com trobem aquesta notícia la donem: Els raptes de fills de milionaris nordamericans s'han fet massa difícils i els gangsters s'han buscat una altra cosa: s'han endut del museu de Cumberland les peces més estimades. Han portat la insòlita fins a l'extrem de retornar al conservador del dit museu un Bellini que han considerat fals. I el més bo del fet, és que examinat detingudament el quadre, ha calgut reconèixer que els lladres tenien raó!

Proudhon, Marx, Picasso

Ajuntar el darrer nom als dos primers no és pas una combinació esperada; no gens menys, així ho ha fet Max Raphaël en un llibre tendencios i poc còmode de llegir, ple d'idees: *Proudhon, Marx, Picasso*, dedicat a la sociologia de l'art.

S'hi retreu l'apòstrof de Proudhon als artistes: «El nostre ideal és el dret i la veritat! No us necessitem. Si esteu al servei dels corruptes, dels luxosos, dels gandius, enerra! No volem saber res del vostre art. L'esdevenidor és esplèndid davant nostre. Hem de construir 36.000 cases comunals, altres tantes escoles», etc. Max Raphaël s'adhereix a l'opinió de Marx que Proudhon era un petit burges.

Quant a Marx, diu l'autor: «El marxisme fa taula rasa de totes les il·lusions de consciència — condicionades per llur classe — dels savis burgesos, tals com l'individualisme absolut del geni, la independència i l'autonomia absolutes de l'esperit, el caràcter immanent de la història de l'art. Veu en aquestes il·lusions els prejudicis d'una època històrica netament determinada.»

El tercer assaig, sobre Picasso, només és escrit per a arribar a la conclusió de l'íntima correspondència entre l'obra de Picasso i la burgesia actual.

—La mare em diu que li torni les pindoles. Ho ha provat amb totes i no se n'ha pogut empassar cap.

(Marianne, París)

En 1929 començaren prop d'Irkustk, a Sibèria, unes excavacions de cultura prehistòrica dirigides pel professor rus Gerassimov. Darrerament aquestes excavacions han donat el màxim rendiment des de llur inici. Ultra armes i eines elaborades en dent de mamut, s'hi han trobat estatuets femenines nues, del tipus esteatopigi de la *Venus de Willendorf*, petxos i ocells, petites escultures que corresponen cronològicament al període aurinacià. Aquest material, junt amb

lades, a manera decorativa, en els propis jardins de la villa papal.

Als Alps francesos, al lloc de La Turbie, existia, més o menys esborradissa, la ruïna del monumental trofeu militar romà que era amb justícia considerat com el més important de tals monuments romans. La colossal ruïna descollava d'un munt de runa i de cases de tota època, construccions sense cap vàlua artística, cassetes de paques que s'havien anat adherint al ruïnós monument i les quals s'havien construït amb desferres del sudit trofeu militar. Gràcies a l'esforç de l'actual batlle de La Turbie i a la subvenció d'un anglès o americà, el senyor Edward Luck, també gràcies a les restitucions d'alguns museus, i comptant amb el material que donaria l'excavació a l'entorn de la magna ruïna, després d'expropiar i enderrocar les construccions parasitàries, hom ha pogut reconstruir en gran part el rar i majestuós monument commemoratiu de la Pax Augustea. Si del monument en qüestió es pot dir que és ben bé obra de romans, també es pot dir així de la restauració.

Un joier de Londres, el senyor Wiltram Blanckband, ha trobat, després de pacients experiments, el procediment del granulat d'or de la joieria etrusca que tant ha fet parlar els arqueòlegs i els tècnics de la metallisteria preciosa, sense que cap d'ells hagués pogut encara explicar-se'l.

El dia 11 d'abril darrer fou robat de la Catedral de Gand un dels retaulons del gran retaul de l'*Anzell Mistic*; el retauló dels Bons Jutges a

El retauló de mestre Benedyct

peces de collar i algunes altres escultures la significació de les quals resta enigmàtica, tenen un caràcter que les aparenta a la cultura prehistòrica del Nord de la Mediterrània, cultura sense parió, fins ara.

La missió del doctor Frankfort, de l'Oriental Institute, de la Universitat de Chicago, missió portada a la Mesopotàmia, ha excavat al lloc de Tell Asmar, durant el darrer hivern, i ha trobat part del temple al Senyor de la Vegetació, Ab-u, edifici destruït i reconstruït diverses vegades, amb la particularitat que cada reconstrucció forma acuradíssim estrat d'unes poques polzades, amb pavimentació nova cada vegada. Entre els estrats es descobreixen, curiosament agençades, estàtues, estatuets, escultura vària i vaixel·la de metall amb epigrafi, semblant a la vaixel·la metàl·lica d'Ur; també vaixel·la d'alabastre. Les estàtues, de mitja grandària natural, i les estatuets, són de molt bon estil, amb mans petites i ulls grossos d'incrustació, tallades en marbre o en alabastre i policromades; certs detalls, com, per exemple, el cabell i els ulls, són de material diferent, petxina, pedra dura, betum, etc. Entre les sudites estatuets de pedra s'ha trobat alguna petita obra de vori i, ço que és més curiós, uns idols de marbre del gruix de rajola tallada en forma de guitarra, com els que es troben a l'arxipèlag grec de les Cíclades, de l'època prehistòrica.

Les excavacions de la recentment descoberta Agora d'Atenes continuen amb èxit. Hom hi ha descobert, ultra escultura i ceràmica de cronologia vària, el fonament d'un tholos o temple circular. Al costat de tan bones noves altres de ben alarmants ens vénen de la pròpia Atenes: una roca d'algunes tones de pes s'ha després del costat Nord de l'Acropolis, i aquest desprendiment acaba de posar de manifest que la roca de l'Acropolis es troba corcada per alguns cantons, rosegada per les infiltracions aqüoses; hom tem nous desprendiments i els tècnics han dictaminat que el fonament de les muralles i el del temple de la Victòria Aptera estiguin probablement minats. Proposen per tant de farcir la roca foradada amb ciment i de practicar-hi un nou sistema de desguàs. També suposen que caldrà desmuntar el sudit temple de la Nike.

A Tuna el Dejebel, en el lloc de l'antiga Hermòpolis, al Nord d'Egipte, el professor Cabra, de la Universitat Egípcia, descobrí el darrer hivern alguns monuments demostratius que la cultura grega penetrà a l'Egipte bastant anteriorment a la conquesta alexandrina. Un d'aquests monuments és la tomba d'un tal Petosiris, sacerdot de Toth. L'interior d'aquesta tomba està decorat amb pintures murals de composició i estil hellenístics, ultra uns relleus que representen Petosiris i els seus abillats adés a la grega, adés a l'egípcia.

Del període ptolemaic es descobriren altres tombes de pedra o de maó amb decoració interior de pintures al fresc, les quals representen escenes de la tragèdia grega, amb epigrafi grega aclaridora traçada al costat dels personatges, igual que en la decoració pictòrica de la ceràmica grega.

A proximitat de l'actual villa papal de Castelgandolfo fou descoberta de fa pocs dies bona quantitat d'escultura romana. Sobresurten en la treballa una estàtua de banyant i una estàtua equestre de Titus Flavius Domitianus, fill de Vespasià, ambdues de marbre i en relatiu bon estat de conservació, sobretot l'estàtua equestre, peça potser única, en tan bon estat, en l'estatuària romana de marbre. Ambdues estatuës han estat instal·

lades, a manera decorativa, en els propis jardins de la villa papal.

El retauló dels Bons Jutges està valorat al preu de 1,750,000 francs.

El robatori aquest ha suscitad de nou la qüestió de si és millor guardar les obres d'art en els museus o en els llocs per als quals foren destinades.

A Barcelona ha estat descobert un nou pintor català trescentista, un mestre de primer rang: el mestre Benedyct (*Benedyct me pintà*), el qual signa una taula amb representació de Santa Quitèria i part de la pradella del retauló, del qual el retauló seria

La firma de Mtre. Benedyct, en la part superior, al mig, del retauló

la taula central; retauló probablement dedicat a aquesta santa. El color de Mtre. Benedyct no és pas dels més bells que es troben en les paletes dels nostres trescentistes, però, tot i ésser un colorit distingit, és millor la seva gran traça de pintor virtuós: el seu desembaràs, la fuga del seu pinzell, són condicions sorprenents, intromissibles en cap altre pintor del seu temps. Altra particularitat d'aquest mestre Benedyct és el seu exageradament esprimitatxat canón de proporcions; no fa tampoc de mal assenyalar la moda extravagant del mig coll apaperinat de la túnica de la santa titular; aquest coll hiperbòlic es retroba en una de les santes que es representen a la pradella, i, en sentit invertit i no tan exagerat, en la túnica d'una de les santes que estan pintades en petites dimensions a les jambas del retauló ací reproduït.

Aquest Benedyct deu ésser el pintor barceloní Benet que l'any 1334 intervé en un contracte que es troba a l'Arxiu Municipal de la nostra ciutat, segons referència de Josep Puiggarí (*Memòries de l'Acadèmia de Bones Lletres*, t. III, p. 271), les obres del qual eren fins ara desconegudes.

JOAN SACS

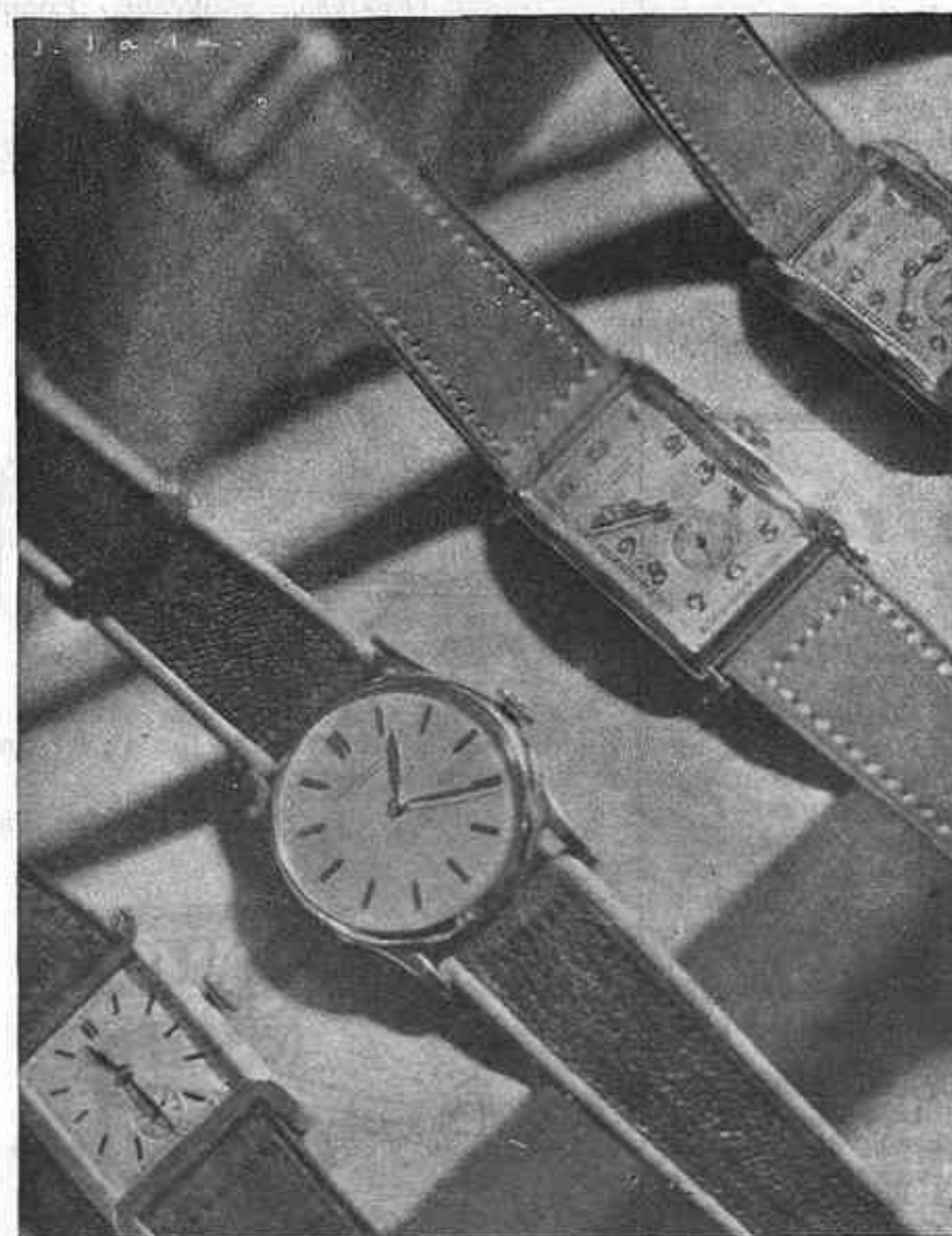

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu JAUME I, 11 Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

Rellotge vol dir precisió

Recordeu amb precisió un nom:

J. Roca
RELOTGER
P. de Gràcia, 18

J. R O C A

MUSICA I RADIO

BIBLIOGRAFIA

Nou manual dels diversos instruments

El més gran editor musical suís, els germans Hug et Co. de Zürich han donat a la llum una excel·lent sèrie de manuals per a diferents instruments, gairebé tots amb text bilingüe (alemany-francès), cosa que possibilita a aquestes publicacions una difusió equivalent en els diversos països germànics i llatins. Tots aquests manuals corresponen a les més severes exigències de la pedagogia moderna i mereixen l'atenció dels conservatoris i de tots els professors de música.

Hi ha en primer lloc dos manuals per a debutants, amb precises explicacions: *Manuel du jeu du Violoncelle*, de Carl Hessel (professor del Conservatori de Zürich) i *Méthode élémentaire de guitare*, per H. Leeb (professor del mateix conservatori).

Venen després dos altres manuals molt interessants i molt moderns que cerquen nous camins per a dominar el piano: *Le chemin à la mémoire musicale*, de J. Stumpp. Com en un film, les figuracions melòdiques de cada peça passen davant del nostre ull espiritual proporcionant, per un procediment completament nou, una gran facilitat per a resoldre aquest problema important: com aprendre de memòria?

Finalment, assenyalam un importantíssim manual de piano d'Emil Frey (professor, de 1912 a 1917, de la classe de virtuosisme del Conservatori reial de Moscou i a partir de 1922 del Conservatori de Zürich) germà no inferior en talent a l'excel·lent pianista Walter Frey, que no fa gaire donà un recital en la Cultural de Barcelona. L'edició alemanya del manual, del qual sortirà ben aviat una versió francesa, tendeix a mostrar un nou camí, a superar les dificultats tècniques del piano per una consciència perfecta del que significa «tocar el piano». El manual vol ésser una gramàtica completa d'aquesta matèria difícil i conté en vint-i-cinc capítols molt concentrats, tota la matèria en qüestió. Les explicacions estan escrites en un estil molt viu, i els nombrosos exemples musicals ajuden a superar amb la major economia possible totes les dificultats que ens presenta la nombrosa literatura dels estudis i el repertori clàssic i modern dels pianistes.

L'editor Germans Hug et Co., de Zürich, mereix un elogi especial per haver posat a la publicació en aquests temps difícils de crisi un repertori tan ric d'obres pedagògiques.

O. M.

DISCOS

El conflicte amb la ràdio

La Unió Internacional de Radiodifusió, radicada a Londres, obra cada vegada més a tall de tribunal suprem dels conflictes que interessen la ràdio. Ara acaba de publicar la ressenya oficial de la conferència celebrada del 12 al 20 de juny.

Cal tenir en compte que la U. I. R. representa actualment vint-i-cinc països, amb un total d'uns dos-cents milions d'oients, i es compondrà la importància d'aquest organisme.

Alguns emissors radiofònics havien reclamat davant la U. I. R. sobre les decisions d'un bloc de fabricants de discos.

El comitè de la U. I. R. que ha informat en l'afer, reconeix el fonament de les reivindicacions de la indústria fonogràfica, però en disminueix les pretensions i proposarà a les dues parts litigants:

1. Una limitació sensible del dret d'emissió en matèria de discos nous.
2. Una indemnització a tant alçat representant l'import dels drets d'emissió.

Beethoven en camisa bruna

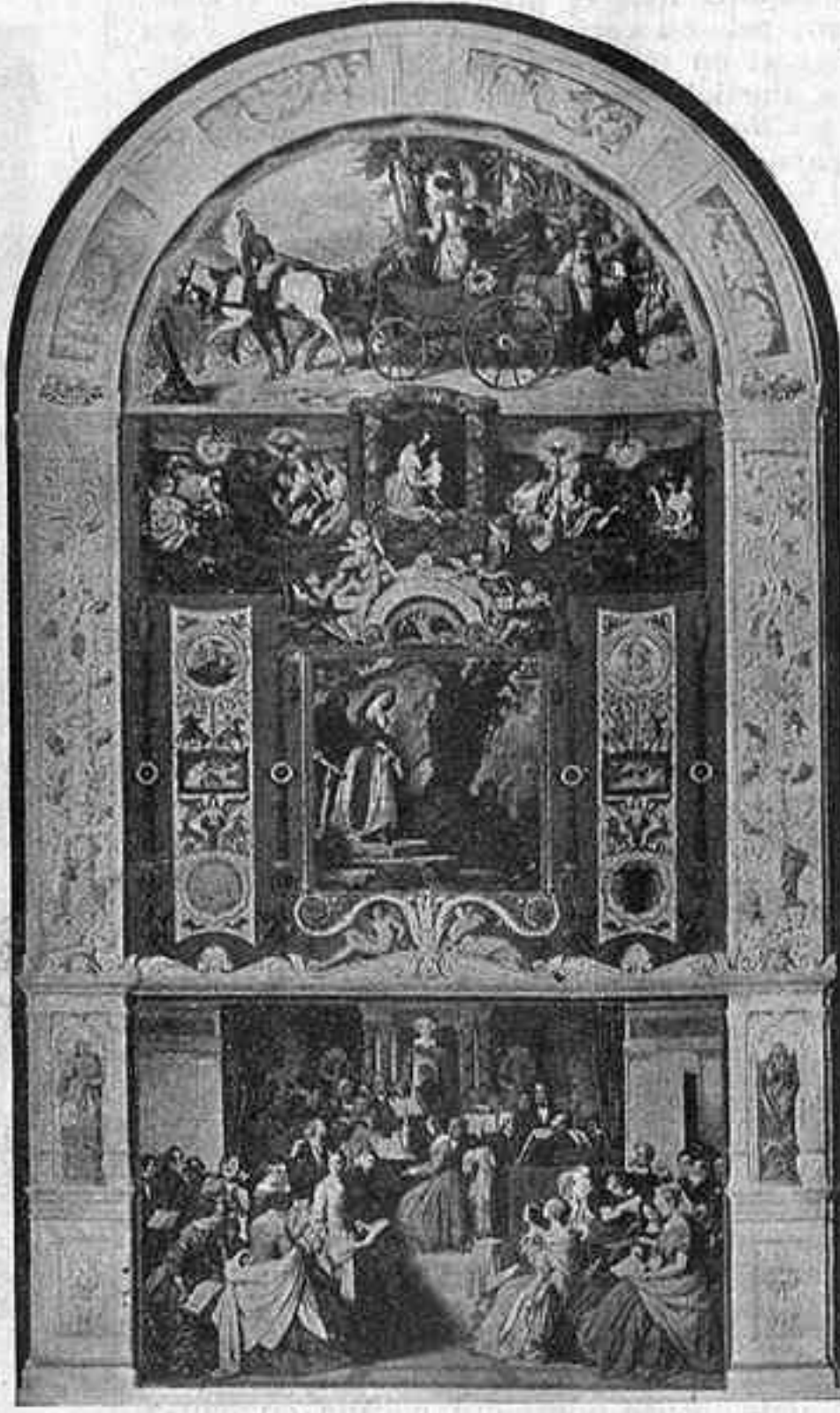
Fins ara, el professor Schering, catedràtic de musicologia de la Universitat de Berlín, gaudia fama d'erudit seriós i important. Les seves investigacions sobre la història de l'òratori i sobre la pràctica musical dels segles passats, els seus estudis sobre el renaixement musical i sobre la història de l'òrque i finalment els seus articles, tan coneguts, sobre l'estètica musical, el situaren en els primers rengles de la musicologia internacional.

Es per això que no hem pogut dominar la nostra profunda contrarietat ni la nostra dolorosa sorpresa, en trobar en una de les més importants revistes musicals alemanyes, un article d'ell sobre la *Cinquena Simfonia* de Beethoven que ens demostra que adhuc els millors cervells del món científic d'Alemanya no vacil·len a demostrar, amb una precipitada «adaptació», llur fidelitat al nou sistema polític. Poc els interessa que amb un procedir semblant ens posin en contradicció amb tots els resultats aconseguits fins aleshores amb llur treball científic; poc els importa que aquesta servitud de l'esperit envers el poder no correspongui a la reputació mundial de què gaudia fins ara la ciència alemanya.

Tots coneixem la famosa *Cinquena* de Beethoven, obra capital i de les més conegudes, del geni de Bonn. Sabem perfectament que Beethoven era un fervent admirador de la Revolució francesa i no vacillem pas a veure precisament en aquesta obra l'empremta profunda del ric repertori de les idees del temps. Fa molt de temps ja que Beethoven és considerat pels músics soviètics com l'exponent més característic de la ideologia revolucionària en la música. L'altè impetuós del primer temps, els tres cops poderosos del començament en els quals l'explicació vulgar ha volgut veure «el destí que truca a la porta del món», però sobretot l'escat de les trompetes brillants del darrer temps, es presten meravellósament a tota interpretació d'aquest estil. Els russos admiren en aquesta obra simfònica un sentiment molt general d'alliberació revolucionari. Potser tenen raó. Però jo no recordo que mai s'hagin estat de veure només una manifestació molt poderosa en una situació anàloga a aquella en què ells es troben. Mai no han volgut concretar aquesta analogia i han arribat a explicar, potser (suprem horror!), el primer temps de la simfonia com el «caos burges pre-revolucionari» i el darrer temps com l'aparició del salvador bolxevista, de Lenin!

Vegeu ara el que el doctor Schering acaba de portar a cap en adaptar aquesta simfonia de Beethoven a les necessitats de la justificació històrica del Tercer Reich. Seguiu de prop la seva interpretació. En el primer temps, Beethoven ha volgut representar «el combat per l'existència d'un poble empès per la violència fins a la follia»; en la segona, prega a Déu, ple d'humilitat infantil, «que li vulgui enviar un Führer». Per al bell tema de l'adagio, Schering ha trobat adhuc paraules per adaptar-les a la melodia, procediment tristament ridícul en una obra de pur estil instrumental («Para l'orella, l'orella, l'orella...»). El tercer temps formula la pregunta: «Qui serà el nostre salvador?», la qual, cosa que no ens estranya gens, troba immediatament la resposta: «Vigorós és l'heroi». Es aleshores que Beethoven, segons aquesta primera autoritat de musicologia, «ens demostra com els revolucionaris de saló (els quals seran, no cal dubtar-ne, els mar-

xistes covards), renuncien a llur activitat i s'escapoleixen per no tornar mai més». El quart temps, finalment, «no presentarà ja més cap dificultat d'explicació». Per fi, el salvador, el Führer ha arribat i és cosa indubtable que la simfonia en mi-bemoll deu ésser esguardada com la «simfonia del redreçament nacional». La interpretació massa vaga de la frase *Per aspera ad astra* deu

Visió romàntica d'una simfonia de Beethoven (Schwind, 1852. Nova Pinacoteca, Munic)

ésser concretada en una «imatge de la lluita per l'existència d'un poble que cerca un Führer i que finalment el troba, un símbol, doncs, que llueix davant de nosaltres, els alemanys, precisament en el moment actual, en ple dia». Això és, en ple dia...

Tot aquest raonament del gran savi berlinenc és molt més penible si comparem aquestes explicacions insípides amb un estudi científic que Schering publicà en 1929 (sic!). En aquest estudi sobre possibilitats de l'anàlisi musical, ens fa saber que l'anàlisi actual de les obres musicals «rebutja la noció del sentiment perquè amb el sentiment no hi ha cap possibilitat d'arribar a conclusions científiques». Quatre anys abans de la revolució nacional, el doctor Schering condemna tot raonament sentimental i advoca encara per un mètode fenomenològic que sols es deixa conduir per la força expressiva i formal d'un tema musical. Vers un racionalisme modern — heus ací l'objectiu que caldrà seguir en tot anàlisi i interpretació digna de la musicologia del nostre temps. Un any després de la instauració del Tercer Reich, el mateix home ha renunciat als beneficis potser perillosos de la *ratio* i es troba submergit en ple sentimentalisme polític, per explicar a la nova generació els misteris dels grans mestres de la música clàssica.

O. M.

El sosteniment de la ràdio

Es precisament el relatiu a les taxes a percebre per l'Estat per raó de l'ús dels aparells, el que més ens fa sospitar i temer que durant molts anys continuarà essent la principal font d'ingressos la publicitat, i això vol dir que continuarà el flagell més molest i que més perjudica avui l'audiència de les nostres emissores.

Segons la nova llei, els ingressos a satisfer pels usuaris dels receptors, són de 1'50, 12 i 24 pessetes l'any, segons es tracti, respectivament, d'aparells de galena, 5 làmpares o de més d'aquest nombre. Veritablement, cal reconèixer que si l'Estat actualment es reduïa només a cobrar un impost observant una actitud passiva respecte al desenvolupament de la ràdio, i ara en canvi ha de muntar unes emissores i explotar-les, hi ha un guany positiu.

Hi ha, després, una tarifa destinada als tenedors d'aparells que funcionen en llocs públics, tarifa que és graduada per la contribució industrial que pagui el propietari, i val a dir que no es veu la proporció que pugui haver-hi entre una cosa i l'altra, puix és un fet evident que les tarifes de la contribució no segueixen la mateixa proporció a la del nombre dels que s'aprofitaran de l'emissió, i menys encara es pot preveure els guanys que hagi de proporcionar la utilització de la ràdio als propietaris d'aquests establiments que tributin més. Per contra, és molt de preveure que no siguin precisament els establiments de gran categoria i tributació els que més s'aprofitin de la ràdio; tot al contrari, han estat precisament els modestos establiments de barriada els que més necessiten d'aquest element per a conservar la clientela.

Hi ha també una tributació a satisfer per part dels que utilitzin la ràdio en llocs de pagament previ, proporcionada a la cabuda del local, tributació que en la pràctica serà de difícil apreciació, puix en aquestes sales el que generalment funcionen són amplificadors de discos per a ballables.

El més interessant, però, és l'establiment d'un impost del 5 per 100 sobre el valor de venda dels aparells, vàlvules i altaveus independents. No és difícil calcular l'abast importantíssim d'aquest recurs, tenint en compte les xifres considerables a què ha arribat principalment la importació de ràdio en el nostre país (i, dit sigui de passada, hi havia ací el mitjà d'afavorir la migrada indústria nacional). Establir un impost sobre el valor en venda d'aquests aparells que arriben als consumidors a base d'un descompte que oscil·la entre el 40 i 50 per 100, ens sembla un xic atrevit, puix la importància de l'impost ha d'ésser molt gran, i de tant que ho és es pot anar a parar a un resultat contradictori, com ha esdevingut en la taxa de luxe del 3 per 100 que grava els aparells de més de dues-cents cinquanta pessetes. La gran part de la venda dels aparells de ràdio, principalment a Catalunya, és feta a base de terminis, que cal reconèixer que són molt llargs, i com que el risc d'aquestes operacions sempre hi és, el guany forçosament ha d'ésser gran. Amb això el que volem dir és que per al comerç haurà d'ésser un entrebanc enorme i suposarà una immobilització de capital grandíssima, puix, com és de suposar, els segells amb els quals es farà efectiu aquest impost hauran de venir ja des dels llocs d'origen, si l'impost ha de tenir eficàcia, és a dir, a les duanes o als tallers de muntatge del país. L'aparell de ràdio té sempre un preu d'oferta que generalment és molt superior al de venda, i això fa encara més exorbitant aquell 5 per 100 que imposa la nova llei.

Dels molts països en els quals l'Estat s'encarrega de cobrar directament les llicències per a ús d'aparells receptors i com a conseqüència d'aprofitament d'emissió, aquests drets, cal reconèixer-ho, són molt més importants que els que fixa la nova llei espanyola, però en canvi són pocs els països que tinguin establert aquest impost, i entre ells Àustria és dels que ho fa també d'una manera total. A França també s'ha implantat darrerament un impost, inferior en proporció i que grava només la fabricació i importació de vàlvules. Hi ha el cas de Romania, que ha establert una tributació que distingeix la fabricació i la importació de materials de ràdio.

J. G.

Notes de ràdio

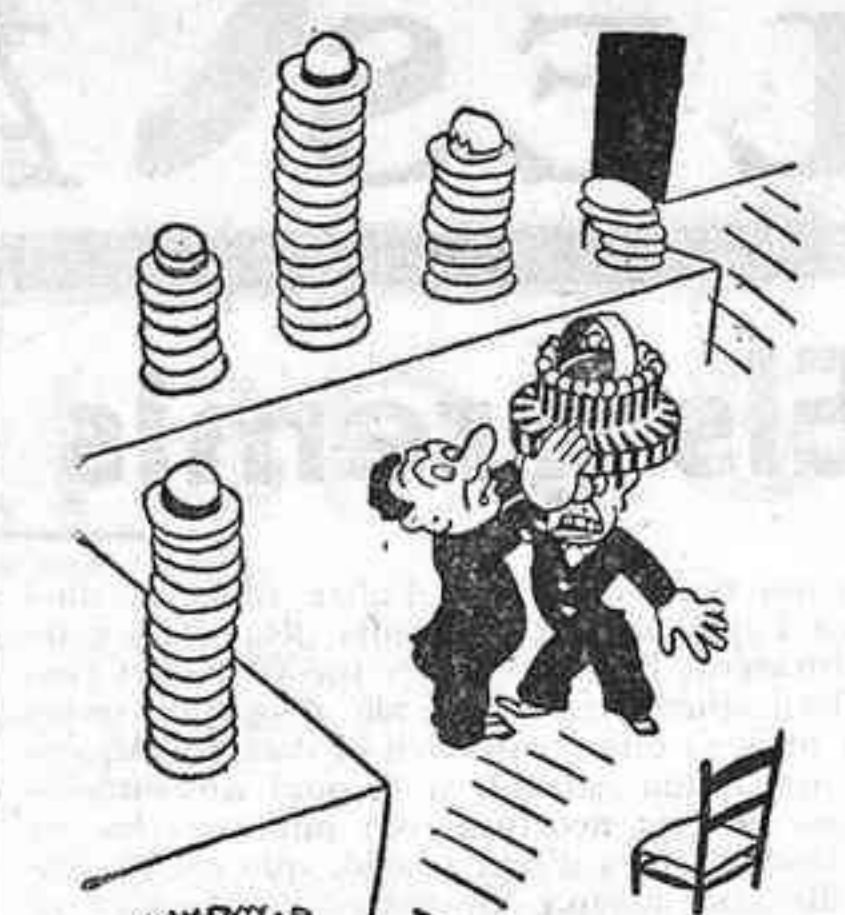
L'endimoniat gal·lès

No fa gaire, la premsa anglesa discutia amb afició una qüestió important per a tot anglès: la fonètica dels *speakers*. Hom sap els trencacolls de la prosòdia anglesa i el poc acord que entre els mateixos anglesos existeix sobre aquest punt, que de totes maneres és considerat tan cabdal, que s'ha arribat a dir que si els anglesos tenen tant d'interès a fer films a Elistree, és per no haver de sofrir més la pronunciació dels films americans que tot bon anglès ha de trobar poc distingida.

Però hi ha encara una qüestió més difícil per a un *speaker* anglès: la de la pronunciació del nom de certs pobles del País de Galles. L'enrevessada transcripció d'aquests noms és realment capaç de destarotar adhuc un polonès, avesat a un idioma les paraules del qual tenen més proporció de consonants que de vocals.

Vegeu aquests exemples de noms de localitats galleses, i ja direu qui és capaç de pronunciar-los com cal, si no és del país: *Bwlchllan, Cwmwrla, Llanfair-Pwllgwyngyll, Llanllwchaearn, Mynyddistwyn*.

Per sortir per als *speakers*, A. Lloyd James ha publicat un promptuari que dona totes les indicacions útils per a pronunciar correctament els noms gallesos sense fer patir sobretot els oients d'aquest país.

—Però si li he dit que el que vull és un barret ben lleuger!
(Noir et Blanc, París)

—Voleu aguantar el vostre gos d'una vegada? Cada cop que em poso a nedar es tira a l'aigua per a salvar-me!
(Gringoire, París)

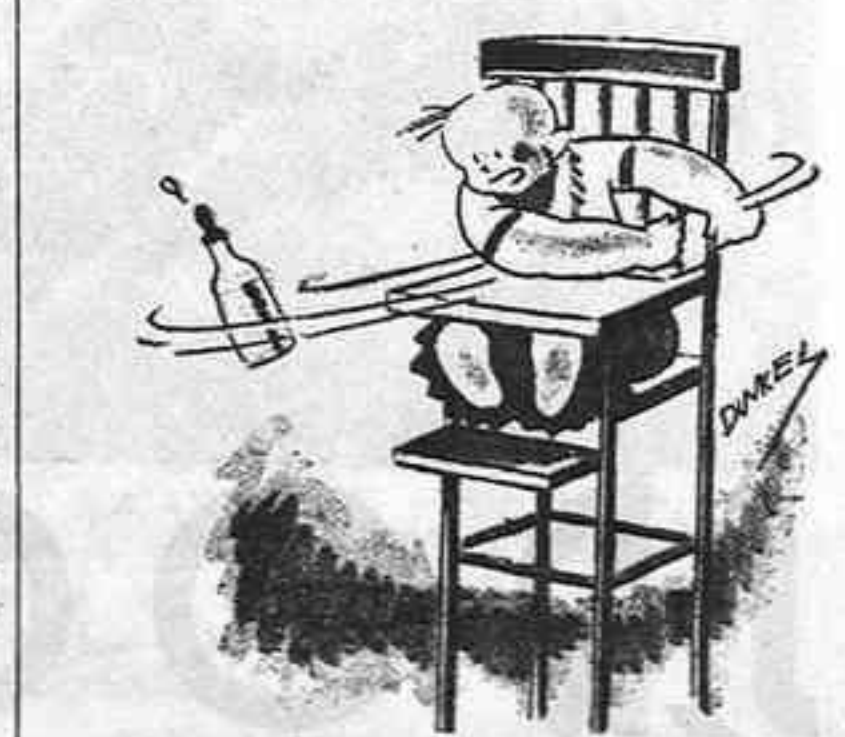
PRESENCIA D'ESPERIT
Mr. Brown que torna a casa a les set del matí. — Com s'entén? Encara no està a punt el café amb llet?
(The Humorist, Londres)

—Escup-te a les mans, o et rellicarà el mànec.
(Everybody's Weekly, Londres)

—Com ha anat això? Em predieu que tindrà una criatura i ahir en vau predir tres a la meua dona...
(Marianne, París)

UN REFINAT
—Ex! Es llet condensada!
(Judge, Nova York)

AJUNTAMENT DE BARCELONA

SUBSCRIPCIO PUBLICA a títol irreductible de

60.000 obligacions municipals

corresponent a l'emissió del PRESSUPOST EXTRAORDINARI DE LIQUIDACIO DE CREDITES de 14 de juny de 1934

de 500 pessetes nominals cadascuna
al 6 per cent anual, lliures d'impostos presents i futurs.

Amortitzables en 25 anys a comptar de l'any 1940
amb cupó íntegre de 30 de Setembre pròxim.

TIPUS D'EMISSIÓ: 450 pessetes per obligació.
SUBSCRIPCIÓ PÚBLICA: Dies 26 a 28 de juliol 1934.
LLOC DE SUBSCRIPCIÓ: A l'Ajuntament de Barcelona, i a tots els Bancs i Banquers de
Barcelona i de la resta de Catalunya.